

การศึกษาจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีน¹

ชลธิชา ทีฆมงคล²

สุรีย์ ชุณหะวัณ³

Received: May 13, 2025

Revised: June 20, 2025

Accepted: July 15, 2025

บทคัดย่อ

แม้ที่ผ่านมาจะมีการศึกษาวิจัยเรื่องจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์จีนเป็นการเฉพาะอยู่บ้าง แต่มิได้เป็นลักษณะที่มุ่งเน้นศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการใช้จินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนอย่างครอบคลุม บทความวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาจินตภาพดอกบัวตลอดประวัติศาสตร์ของกวีนิพนธ์โบราณจีนเพื่อสำรวจหาว่าจินตภาพเหล่านี้มีการใช้สื่อความเกี่ยวกับสิ่งใดบ้าง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบทที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวตามที่ปรากฏในบทกวีจีนต่าง ๆ จาก Chinese Text Project ซึ่งเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ สาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีการรวบรวมหนังสือประเภทรวมบทกวีจีน ผลการศึกษาพบว่าการสร้างจินตภาพดอกบัวอาจจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาทิวทัศน์ธรรมชาติ จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ ส่วนกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏใช้ค่อนข้างบ่อยในการสร้างจินตภาพดอกบัวดังกล่าว ประกอบด้วยการใช้ความเปรียบ อุปลักษณ์ อุปมา ทั้งนี้ จากผลการศึกษาพบว่าแม้การใช้จินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนอาจแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับมุมมองที่แตกต่างกันของกวีแต่ละคน แต่การสร้างจินตภาพดอกบัวที่มีการจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังคงปรากฏให้เห็นอย่างสม่ำเสมอตลอดประวัติศาสตร์ของกวีนิพนธ์โบราณจีน

คำสำคัญ: ดอกบัว, ภาพลักษณ์, จินตภาพ, จีน, กวีนิพนธ์โบราณ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนและกวีนิพนธ์โบราณไทย” (A Comparative Study of Lotus Images in Chinese and Thai Classical Poetry) สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² หน่วยงานผู้แต่ง: สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: chonticha5242@gmail.com

³ หน่วยงานผู้แต่ง: สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: suree.c@chula.ac.th

A Study of Lotus Images in Chinese Classical Poetry ⁴

Chonticha Teekamongkol⁵

Suree Choonharuangdej⁶

Received: May 13, 2025

Revised: June 20, 2025

Accepted: July 15, 2025

Abstract

Although there has been some research on images of lotus flowers in specific pieces of Chinese poetry in the past, no studies have explored the use of lotus imagery in Chinese poetry comprehensively. This research thus aims to study images of the lotus in Chinese classical poetry throughout its history and explore what these images are meant to convey. Poems featuring lotus flowers, appearing in various Chinese poems from the “Chinese Text Project”, an online database of the People’s Republic of China comprising collections of anthologies of Chinese poetry, were collected and analyzed. The results show that the construction of lotus imagery may be divided into three major groups: lotus imagery related to people, lotus imagery related to the description of natural landscapes, and lotus imagery conveying emotions and feelings. We also find that analogy, metaphor, and simile are the literary devices frequently used in the construction of such imagery. This study finds that even though the use of lotus imagery may vary depending on different perspectives of each individual poet, the construction of such lotus imagery divided into the three major groups listed above remains consistent throughout the history of Chinese classical poetry.

Keywords: lotus, image, imagery, Chinese, classical poetry

⁴ This article is part of the master’s thesis entitled “A Comparative Study of Lotus Images in Chinese and Thai Classical Poetry”, Foreign Languages (Chinese) Program, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

⁵ Affiliation: Chinese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
E-mail: chonticha5242@gmail.com

⁶ Affiliation: Chinese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
E-mail: suree.c@chula.ac.th

1. บทนำ

บัวเป็นพรรณไม้น้ำที่มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ไม่น้อย ในประเทศจีน ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่เป็นที่ชื่นชอบและมีความเกี่ยวข้องกับผู้คนมาแต่โบราณ โดยเป็นสัญลักษณ์ของความสงบสุข ความร่วมมือ ความสามัคคี กลมเกลียว และความสูงส่งบริสุทธิ์และความเป็นสิริมงคล (Olderr, 2012, p. 131) ในสวนสมัยโบราณมีการสร้างสระบัว สะพาน และศาลาริมน้ำให้ผู้คนได้ชื่นชมดอกบัว ในด้านศิลปหัตถกรรมจีน ก็นิยมใช้ดอกบัวเป็นลวดลายประดับบนรูปปั้น เสาอาคาร หลังคา ภาชนะหรือเครื่องประดับ มีผลงานจิตรกรรมภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวมากมายตกทอดสู่ชนรุ่นหลัง ในกวีนิพนธ์จีนมีการกล่าวถึงดอกบัวบ่อยครั้งในหัวข้อที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นบทกวีสรรเสริญความงามของดอกบัวหรือบทกวีที่ใช้ดอกบัวเป็นสื่อสัญลักษณ์เปรียบเทียบ ทั้งนี้ แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการศึกษาวิจัยประเด็นเกี่ยวกับจินตภาพดอกบัวในปริมาณหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ Guo Rongmei (2007) ที่ศึกษาเรื่องจินตภาพดอกบัวในวรรณกรรมยุคก่อนราชวงศ์ฮั่นจนถึงยุคราชวงศ์ซ่ง หรือวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ Shi Xiaoling (2011) ที่ศึกษาพัฒนาการของจินตภาพดอกบัว ทั้งจินตภาพดอกบัวในวรรณคดี ในทางศาสนาความเชื่อ ในศิลปะรูปแบบอื่น และในตำราเรียนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ Zhang Chenxin (2017) ที่ศึกษาจินตภาพดอกบัวที่ปรากฏทางวรรณคดี ภาพวาด และงานศิลปหัตถกรรมหรือบทความวิจัยของ Du Hongyan (2017) ที่ศึกษาจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์ของ Bai Juyi เป็นต้น แต่จากข้อมูลต่าง ๆ เท่าที่รวบรวมได้ พบว่างานวิจัยของจีนจำนวนไม่น้อยไม่ได้มีเพียงการศึกษาในด้านกวีนิพนธ์อย่างเดียว ยังนิยมศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวในด้านภาพวาด งานศิลปะและหัตถกรรม หรือหากเป็นการศึกษาจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์ ก็จะเป็นลักษณะที่แยกศึกษาตามแต่ละยุคสมัยหรือตามแต่ละกวีหรือผู้ประพันธ์ มิได้มุ่งเน้นศึกษาประเด็นเกี่ยวกับจินตภาพของดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนในภาพรวมเป็นการเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษารวบรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการศึกษาเปรียบเทียบจินตภาพดอกบัวที่ปรากฏใช้ในกวีนิพนธ์โบราณจีนและกวีนิพนธ์โบราณไทยที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน และเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์เปรียบเทียบในงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นภาพรวมของจินตภาพดอกบัวที่ปรากฏใช้ในกวีนิพนธ์โบราณจีนและดูว่าจินตภาพดังกล่าวนั้นใช้สื่อความเกี่ยวกับอะไรหรือสิ่งใดบ้าง โดยผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยเอกสาร (documentary research method) ด้วยการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลตัวบท (text) เกี่ยวกับดอกบัวที่ปรากฏในบทกวีจีนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคัดเลือกเฉพาะตัวบทในกวีนิพนธ์โบราณจีนที่มุ่งเน้นกล่าวถึงดอกบัวเป็นหลัก แม้ในบางตัวบทอาจมีการกล่าวถึงส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดอกบัว เช่น ใบบัว เมล็ดบัว ฝักบัว โยบัว เป็นต้น ก็เป็นการนำมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลเสริมประกอบให้คำอธิบายหลักเกี่ยวกับดอกบัวมีความกระจ่างชัดยิ่งขึ้นเท่านั้น ในส่วนของกวีนิพนธ์โบราณจีนที่นำมาใช้นั้นมีที่มาจาก Zhongguo zhexueshu dianzihua jihua หรือ Chinese Text Project ซึ่งเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่จัดเก็บรวบรวมหนังสือรวมผลงานประเภทกวีนิพนธ์ของจีนไว้ที่เว็บไซต์ <https://ctext.org/zhs> ดังที่เห็นด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อหนังสือรวมผลงานประเภทกวีนิพนธ์จีนที่อยู่ในฐานข้อมูล Chinese Text Project

ชื่อหนังสือ	อักษรย่อ	ชื่อหนังสือ	อักษรย่อ
《诚斋集》 Cheng zhai ji	CZJ	《栾城集》 Luan cheng ji	LCJ
《陆游诗全集》 Lu You shi quan ji	LYSQJ	《全宋词》 Quan Song ci	QSC
《宋诗纪事》 Song shi ji shi	SSJS	《唐宋诗醇》 Tang Song shi chun	TSSC
《御定历代 题画诗类》 Yu ding li dai ti hua shi lei	YDLTHSL	《御定全唐诗》 Yuding Quan Tang shi	YDQTS

ชื่อหนังสือ	อักษรย่อ	ชื่อหนังสือ	อักษรย่อ
《艺文类聚》 Yiwen leiju	YWLJ	《乐府诗集》 Yuefu shiji	YFSJ

ทั้งนี้ บทกวีจีนต่าง ๆ ที่นำมาประกอบใช้ในบทความนี้จะระบุอยู่ในวงเล็บอย่างชัดเจนโดยใช้อักษรย่อของหนังสือตามที่ปรากฏในตารางข้างต้น เพื่อให้ทราบว่ามีหนังสือรวมผลงานประเภทกวีนิพนธ์เล่มใด จากนั้นจะเป็นเลขที่บรรทัดตามด้วยเครื่องหมายทับ / (ถ้ามี) และท้ายสุดคือเลขย่อหน้าที่ปรากฏ ดังตัวอย่าง (YDQTS 317/141) หรือไม่กี่ (QSC 135)

2. ความหมายและขอบเขตของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์เป็นงานประพันธ์ที่เรียงร้อยคำและภาษาที่มีวรรณศิลป์ ปรากฏในรูปแบบที่หลากหลายและมีเนื้อหาแตกต่างกันไปในแต่ละยุค ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างโดยสังเขปของคำจำกัดความหรือความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับกวีนิพนธ์ ดังนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างโดยสังเขปของคำจำกัดความหรือความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับกวีนิพนธ์

ที่มา	คำจำกัดความหรือความหมาย
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 3 (Rachabanditayasathan, 2013, p. 86)	กวีนิพนธ์ น. “คำประพันธ์ที่กวีแต่ง อาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้”
พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (Rachabanditayasathan, 2002, p. 333)	poetry: poesie: poesy “กวีนิพนธ์ รูปแบบต่าง ๆ ของการเรียบเรียงถ้อยคำอย่างมีจังหวะที่มนุษย์ใช้แสดงออกถึงความคิดความเข้าใจอันลึกซึ้งซึ่งเกิดจากจินตนาการ”
ชลธิรา สัตยาวัฒนา (1987, p. 12)	กวีนิพนธ์ คือถ้อยกวีที่ร้อยรินออกมาอย่างมีวรรครส งานที่จัดเป็นกวีนิพนธ์เป็นได้ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ขอเพียงเข้าขั้นกลอนเปล่า (Blank verse) บางบทอาจนับเป็นกวีนิพนธ์ได้
Samuel Johnson (Tegghalli, 2021, p. 17.)	Poetry is a metrical composition; it is the art of uniting pleasure with truth by calling imagination to the help of reason; its essence is invention.
Bernie Ollila และ Joe Jantas (2006, p. 1)	Poetry is any kind of verbal or written language that is structured rhythmically and is meant to tell a story, or express any kind of emotion, idea, or state of being.
พจนานุกรมและสารานุกรมจีน Cihai (辞海) (http://chlb.cishu.com.cn/Entry/6/61504f113cf942a991e953939d71f0c7)	诗歌是最早产生的一种文学体裁。它按照一定的音节、声调和韵律要求，用凝练的语言，充沛的感情，丰富的想象，高度集中地表现社会生活和人的精神世界。

ที่มา	คำจำกัดความหรือความหมาย
พจนานุกรมจีน Hanyu cidian (汉语词典) (https://cd.hwxnet.com/view/ggeibdfbnmcpfolm.html)	诗歌 [poems and songs; Poetry]: 文学的一大样式。运用有一定节奏韵律的语言，反映生活、抒发作者思想感情的文学体裁。感情充沛，想像丰富，语言凝练而富形象性。一般分行排列。按内容性质，可分为叙事诗和抒情诗；按语言组合有无格律，可分为格律诗和自由诗；按押韵与否，又可分为有韵诗和无韵诗。

ใน พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสภา ชุดที่ ๙ ซึ่งเผยแพร่ผ่านทางออนไลน์ (https://drive.google.com/file/d/1lr48-pWWlqg_4ogTxvHln3jggTAbe1r9/view) ได้กล่าวถึงคำ **กวีนิพนธ์** ว่าไม่ได้หมายความเจาะจงเฉพาะบทประพันธ์ที่แต่งเป็นร้อยกรองเท่านั้น บทประพันธ์ร้อยแก้วที่ถือกันว่าแต่งดีอยู่ในขั้นวรรณคดีก็เรียกว่า กวีนิพนธ์ ได้ เช่น สามก๊ก ราชอิริยาธ กามนิธ ปฐมสมโพธิกถา ปัจจุบัน กวีนิพนธ์ยังหมายรวมถึงบทประพันธ์ร้อยกรองประเภทกลอนเปล่าและบทร้อยกรองอิสระด้วย ทั้งนี้ บทประพันธ์นั้นจะต้องต่างกับบทประพันธ์ร้อยกรองหรือร้อยแก้วทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ นอกจากมีความโดดเด่นด้านการสรรคำ การเล่นคำ กระทบจินตภาพ การใช้ภาพพจน์ และกลการประพันธ์ต่าง ๆ แล้ว บทประพันธ์นั้นต้องมีลักษณะที่เด่นชัด ได้แก่ 1) การถึงพร้อมด้วยเสียงเสนาะ มีความหมายลึกซึ้งกินใจ เน้นให้เกิดภาพในจิต เน้นข้อคิดและอื่น ๆ ที่ผู้อ่านรับรู้ซึมซาบ โดยที่กวีอาจมิได้กล่าวออกมาโดยตรงไปตรงมา 2) เข้าถึงจิตใจของผู้อ่าน ทำให้ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส และรู้สึกตามประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กวีได้เห็น ได้ยิน ได้ผ่านพบ และมีความรู้สึกเช่นนั้นมาแล้ว 3) เป็นสื่อแสดงความรู้สึกอารมณ์ และความคิดอันลึกซึ้งให้ผู้อ่านตีความเพื่อเข้าถึงความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในชีวิตและธรรมชาติ และ 4) สรรค์สร้างขึ้นด้วยภาษาพิเศษ มีกวีโวหารซึ่งทำให้บทประพันธ์งดงามและภาคภูมิยิ่งกว่าภาษาที่ใช้สื่อสารกันตามปกติ

ในที่นี้กล่าวสรุปได้ว่า ความหมายและขอบเขตของกวีนิพนธ์ที่ใช้ในบทความนี้จะหมายความครอบคลุมถึงงานที่กวีประพันธ์ขึ้นด้วยภาษาและถ้อยคำสละสลวย อาจเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการและแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่าน

3. ความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับคำว่าจินตภาพ

คำว่า “จินตภาพ” เป็นศัพท์บัญญัติภาษาไทยจากภาษาอังกฤษ โดยคำอันเป็นที่มาในภาษาอังกฤษนั้นก็มีการใช้คำหลายคำในความหมายเดียวกัน เช่น image, imaging, imagery, visualization เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 3 ตัวอย่างของความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับจินตภาพในภาษาอังกฤษ

ที่มา	ความหมายและคำอธิบาย
John Dryden กวีชาวอังกฤษและนักวิจารณ์วรรณกรรมในศตวรรษที่ 17 (Brooks, Nisbet, & Rawson, 2005, p. 91)	Image is in itself the very height and life of poetry, which, by a kind of enthusiasm or extraordinary emotion of the soul, makes it seem to us that we behold those things which the poet paints.
Ezra Pound กวีและนักวิจารณ์ชาวอเมริกันในศตวรรษที่ 19 (1913, pp. 200-206)	An image is that which presents an intellectual and emotional complex in an instant of time.

ที่มา	ความหมายและคำอธิบาย
Robert Frost กวีชาวอเมริกันในศตวรรษที่ 19 (Parini, 1981, pp. 206–227)	Imagery and after-imagery are about all There is to poetry. Synecdoche and Synecdoche. – My motto is that something Must be left to god
Cuddon นักเขียนชาวอังกฤษ (1998, pp. 413-414)	Imagery as a general term covers the use of language to represent objects, actions, feelings, thoughts, ideas, states of mind and any sensory or extra-sensory experience. An 'image' does not necessarily mean a mental picture. It is often the case that an image is not exclusively one thing or another; they overlap and intermingle and thus combine.

ส่วนคำว่า “จินตภาพ” ในบริบทการใช้ของไทยนั้น พบว่ายังมีที่ใช้คำอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ภาพลักษณ์ ภาพในจิต จินตนาการ เป็นต้น รวมทั้งมีการให้ความหมายหรือคำอธิบายแตกต่างกันไป ดังตัวอย่างโดยสังเขปที่เห็นด้านล่างนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างโดยสังเขปของความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับจินตภาพในภาษาไทย

ที่มา	ความหมายและคำอธิบาย
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 3 (Rachabanditayasathan, 2013, p. 325)	จินตภาพ น. ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าควรจะเป็น เช่นนั้น, ภาพลักษณ์ ก็ว่า. (อ. image).”
พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2545 (Rachabanditayasathan, 2002, p. 218)	image หรือจินตภาพในทางวรรณกรรม มีความหมายหลายอย่าง และมีที่ใช้หลายกรณี ดังต่อไปนี้ 1. ภาพในจิตหรือข้อคิดที่เกิดจากการอ่านงานเขียนชิ้นหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกวี 2. การพรรณนา (description) ในข้อเขียนซึ่งเราประสาธน์สัมผัส และสร้างภาพในจิตหรือข้อคิดให้เกิดขึ้น 3. ภาพพจน์ (figure of speech) ชนิดหนึ่ง เช่น อุปมา (metaphor) หรือ อุปมา (simile) ซึ่งภาพในจิตถูกถ่ายทอดโดยใช้การเปรียบเทียบ 4. สัญลักษณ์ (symbol) ที่ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อคิดที่เป็นนามธรรม จินตภาพอาจเราประสาธน์สัมผัสได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกอย่าง หรืออาจนึกเห็นไปได้โดยอาศัยพุทธิปัญญา
กุหลาบ มัลลิกะมาส (1976, pp. 36-37)	จินตภาพหรือภาพในจิต (image) เกิดขึ้นจากการใช้ถ้อยคำสร้างให้เกิดความคิด ความรู้สึกและความประทับใจว่าสิ่งใดเป็นอย่างไร ทั้งนี้ การสร้างภาพในจิตหรือมโนภาพเป็นกลวิธีที่ทำให้ถ้อยคำวิหารกลายเป็นการสร้างภาพ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและความประทับใจ
นิตยา แก้วคัลณา (2008, pp. 2-3)	จินตภาพ (image) ในแง่ของการอ่านที่เป็นรูปแบบของกริณิพนธ์ไทย มีความสำคัญต่อทั้งผู้สร้างและผู้อ่าน ในฐานะผู้สร้าง จินตภาพช่วยสื่อภาพและความ โดยทำให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจตามที่ผู้ประพันธ์

ที่มา	ความหมายและคำอธิบาย
	หรือกวีต้องการกล่าวถึงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสื่อความทั้งความที่เป็นสาระสำคัญของเรื่อง ความคิดและทัศนคติของกวี ทั้งยังสร้างความงดงามแก่บทประพันธ์และแสดงถึงความสามารถของผู้สร้างด้วย ในฐานะผู้อ่าน จินตภาพช่วยให้ใช้จินตนาการมองเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึก รับรู้และเข้าถึงแนวคิดหรือสาระของเรื่องได้มากขึ้น

ในบริบทเกี่ยวกับวรรณกรรมจีน หนังสือชื่อ Xi ci (系辞) ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการอธิบายเส้นขวางเส้นยาวที่ประกอบกันเป็นแผนภูมิ bagua (八卦) หรือโป๊ยยก่วย ที่คนไทยรู้จักแล้ว ยังเป็นงานชิ้นสำคัญในการอธิบายแนวคิดต่าง ๆ ของคัมภีร์ Yi jing (易经) หรือ Book of Change ได้กล่าวไว้ว่า “ปราชญ์สร้างภาพลักษณ์เพื่อถ่ายทอดจินตตะ (圣人立象以尽意)。” ในที่นี้ xiang (象) หรือภาพลักษณ์ คือภาพที่เป็นรูปธรรมและสามารถสัมผัสได้ ส่วน yi (意) หรือจินตตะ คือความคิดและความรู้สึก ภาพลักษณ์และจินตตะเชื่อมโยงกัน ปราชญ์สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างเต็มที่ผ่านภาพลักษณ์ได้ (Yuan, 2008, p. 324) ส่วน Liu Xie (刘勰) นักทฤษฎีวรรณกรรมและนักวิจารณ์วรรณกรรมในยุคราชวงศ์ใต้ (南朝) ได้กล่าวถึง yixiang (意象) หรือจินตภาพไว้ในหนังสือชื่อ Wenxin diaolong (文心雕龙) โดยเปรียบเทียบการรังสรรค์บทกวีกับการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากไม้ว่า “ช่างไม้ที่มีสายตาหรือมุมมองเฉพาะตัว สามารถวัดแวงใช้ขวานสร้างสรรคผลงานออกมาตามจินตนาการหรือภาพที่เกิดขึ้นจากความคิด” (独照之匠，窥意象而运斤。) (Qi, 2008, p. 322) หรือก็คือ Liu Xie เห็นว่าศิลปินผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์อันเป็นเอกลักษณ์ ใช้เครื่องมือในมือและเลือกวิธีในการแสดงออกเพื่อรังสรรค์ผลงานตาม “ภาพในใจ” ของตน หยวน (Yuan, 2009, p. 24) นักวิชาการด้านวรรณคดีจีนโบราณ ได้ให้นิยามคำ yixiang หรือ จินตภาพว่าเป็นภาพในเชิงภววิสัยของวัตถุหรือสิ่งของที่ผสมผสานเข้ากับอารมณ์ความรู้สึกในเชิงอัตวิสัย หรือก็คือเป็นอารมณ์ความรู้สึกในเชิงอัตวิสัยที่แสดงออกผ่านการใชภพวัตถุหรือสิ่งของในเชิงภววิสัย จึงอาจกล่าวได้ว่า yixiang หรือ จินตภาพเกิดจากการที่ภาพในเชิงภววิสัยของวัตถุหรือสิ่งของถูกสร้างขึ้นผ่านแนวคิดทางศิลปะอันมีสັນเชิงอัตวิสัยของผู้เขียนผสมผสานไปด้วยความเป็นตัวตนและรสนิยมของผู้เขียน

ทั้งนี้ กล่าวสรุปได้ว่า จินตภาพในกวีนิพนธ์โบราณจีนที่ใช้ในบทความนี้จะหมายความครอบคลุมถึงความหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับคำ “image/imagery” ที่ปรากฏใช้ในภาษาอังกฤษ และคำ “意象” ในภาษาจีนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อันหมายถึงภาพที่บังเกิดในใจผู้อ่านหลังจากได้อ่านกวีนิพนธ์ ซึ่งภาพดังกล่าวนั้นถูกสร้างขึ้นจากภาพวัตถุหรือสิ่งของในเชิงภววิสัยที่ได้ผสมผสานรวมเข้ากับจิตใจของกวีผู้ประพันธ์ในเชิงอัตวิสัย ทั้งยังแฝงไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด หรือสารัตถะที่กวีต้องการสื่อให้ผู้อ่านรับรู้

4. การศึกษาจินตภาพดอกบัวที่ปรากฏใช้ในกวีนิพนธ์โบราณจีน

ในการศึกษาวิเคราะห์จินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนเพื่อดูว่ามีการใช้สื่อความเกี่ยวกับอะไรหรือสิ่งใดบ้างนั้น ผู้วิจัยพบว่าจากข้อมูลเท่าที่รวบรวมได้ สามารถจำแนกการสร้างจินตภาพดอกบัวดังกล่าวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2) การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาธรรมชาติ และ 3) การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึก

4.1 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล

ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของสตรี และการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุรุษ โดยแต่ละประเภทจะวิเคราะห์ทั้งในแง่รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรมที่สังเกตได้จากภายนอก และในแง่ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านแนวประเพณีปฏิบัติ ดังนี้

4.1.1 จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของสตรี

การสื่อความในแง่ **รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรมที่สังเกตได้จากภายนอกของสตรี** พบว่าสามารถแบ่งย่อยเป็น 1) การสื่อความที่เป็นภาพองค์รวมของสตรี และ 2) การสื่อความที่เป็นภาพส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะของสตรี ดังต่อไปนี้

1) การสื่อถึงภาพองค์รวมของสตรี

(1) 远而望之，皎若太阳升朝霞；
迫而察之，灼若芙蓉出绿波。

มองดูไกล ๆ เจริญสดจาวาติยขึ้นยามรุ่งเช้า
พิศมองใกล้ ๆ ดังงามดุดอกบัวผลิบานขึ้นจากคลื่นน้ำใส

曹植《洛神赋》(YWLJ 79/17)

บทกวีชื่อ Luoshen fu (洛神赋) ที่ประพันธ์โดย Cao Zhi (曹植) มีการใช้ดอกบัวเป็นอุปลักษณ์เปรียบได้กับสตรีในเทพนิยาย ซึ่งในที่นี้คือ เทพธิดา Luoshen และการใช้ถ้อยคำคู่ขนานบรรยายให้เห็นภาพความงามของนางจากมุมมองในระยะไกลใกล้ที่ต่างกัน กล่าวคือ เมื่อมองจากระยะไกล ก็เจริญสดจาวาติยกำลังขึ้นยามรุ่งอรุณ เมื่อมองในระยะใกล้ก็งดงามสดใสราวกับดอกบัวที่ผลิบานขึ้นท่ามกลางคลื่นน้ำใส (Qian, 1988, p. 370)

(2) 若到越溪逢越女，
红莲池里白莲开。

หากมาถึงแม่น้ำ Yue พบเจอหญิงสาว Yue
คงเหมือนบัวขาวบานกลางสระบัวแดง

武元衡《赠道者》(YDQTS 317/141)

บทกวีชื่อ Zeng Daozhe (赠道者) ที่ประพันธ์โดย Wu Yuanheng (武元衡) ก็มีการใช้ดอกบัวเป็นอุปลักษณ์เปรียบได้กับสตรีเช่นกัน โดยบรรยายถึงสาวงามในชุดขาวคนหนึ่งที่ผ่านมาสู่ความฝันของตัวเอง แม้จะตื่นขึ้นจากฝันอันแสนหวานดังกล่าว แต่จินตนาการความคิดต่าง ๆ ก็ยังผุดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องจนทำให้กวีเกิดภาพว่าหากสาวงามในชุดขาวผู้นั้นมาถึงริมลำธารแคว้น Yue (越溪) และได้พบเจอกับหมู่สาวขาวแคว้น Yue (越女) ที่สวมใส่ชุดแดง ก็คงเฉกเช่นฉากทัศน์ที่บัวขาว (白莲) อันสูงส่งาดอกหนึ่งที่เบ่งบานอยู่ท่ามกลางมวลหมู่บัวแดง (红莲) ในที่นี้กวีได้ใช้จินตนาการกล่าวอ้างถึงเรื่องในอดีตที่เชื่อมโยงไปถึงไซซี (西施) หญิงสาวแคว้น Yue ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในสี่สาวงามของจีน โดยตำนานเล่าว่าขณะที่ไซซีกำลังซักผ้าอยู่ริมแม่น้ำ ความสวยของนางที่เห็นจากเงาสะท้อนในน้ำทำให้ฝูงปลาถึงกับตะลึงลี้ม้วยน้ำและค่อย ๆ จมลงสู่ก้นแม่น้ำ อันเป็นที่มาของนิทานนาม “มัจฉาจมวารี” (沉鱼) ซึ่งส่งผลในการขับเน้นให้เห็นถึงความงดงามของหญิงสาวในชุดขาวมากยิ่งขึ้น (Zhou, 2018, p. 159)

2) การสื่อถึงภาพเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของสตรี

- (1) 芙蓉如面柳如眉， ดอกบัวดูจิบหน้าใบหลิวดูคิ้ว
对此如何不泪垂。 เห็นเช่นนี้จะไม่โศกเศร้าน้ำตาร่วงได้อย่างไร
白居易《长恨歌》(YDQTS 435/28)

บทกวี Changhen ge (长恨歌) ที่ประพันธ์โดย Bai Juyi (白居易) ข้างต้นได้ใช้วิธีการกล่าวอ้างถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ Yang Yuhuan (杨玉环) ซึ่งก็เป็นหนึ่งในสี่สาวงามของจีนที่คนรู้จักกันทั่วไปในชื่อสามหมวยก๊วยเฟย (杨贵妃) โดยมีเรื่องเล่าว่าขณะที่หยางก๊วยเฟยกำลังชมดอกไม้ในอุทยานพระราชวัง เผอิญไปสัมผัสถูกดอกมิโมซ่า (含羞草) ทำให้ใบของมันหุบทันที เหล่านางกำนัลจึงพากันกล่าวว่าเป็นเพราะความสวยของนางทำให้ดอกไม้ถึงกับละอายจนไม่อาจเงยหน้าขึ้นมา อันเป็นที่มาของฉายานาม “มวลผลกาละอายนาง” (羞花) อีกทั้งมีการใช้อุปมาโวหารเปรียบดอกบัวกับใบหน้าและเปรียบใบหลิวกับคิ้วเรียวยาวของหยางก๊วยเฟย ทำให้จักรพรรดิ Xuanzong แห่งราชวงศ์ถัง (唐玄宗) ถึงกับหลั่งน้ำตาด้วยความเสียใจเมื่อได้มาเห็นดอกบัวและต้นหลิว

- (2) 苏家小女名简简， ตระกูล Su มีเด็กหญิงชื่อ Jianjian
芙蓉花腮柳叶眼。 แก้มดูจดอกบัวตาจหลิว
白居易《简简吟》(YDQTS 435/39)

บทกวี Jianjian yin (简简吟) ที่ประพันธ์โดย Bai Juyi ก็เช่นเดียวกัน มีการใช้อุปมาลักษณะเปรียบดอกบัวกับแก้มหรือใบหน้า และเปรียบใบหลิวกับตาหรือคิ้วของเด็กผู้หญิงชื่อ Jianjian ซึ่งเป็นลูกสาวบ้านตระกูล Su (苏家)

- (3) 绣面芙蓉一笑开，斜飞宝鸭衬香腮。眼波才动被人猜。
 ใบหน้างดงามยิ้มแย้มริมราวดอกบัวที่เบ่งบาน ปีนรูปเปิดปีกเฉียงขับเน้นแก้มงดงาม ดวงตาแวววาวใส
 ที่พริ้วไหวราวกับคลื่นน้ำเพียงแค่ขยับก็ถูกคนอื่นเดาใจได้
李清照《浣溪沙·闺情》(QSC 136)

บทกวีชื่อ Gui qing (闺情) ในท่วงทำนองลำนำชื่อว่า Huan xi sha (浣溪沙) ที่ประพันธ์โดย Li Qingzhao (李清照) ก็มีการใช้อุปมาลักษณะเปรียบดอกบัวกับใบหน้ายิ้มแย้มของหญิงสาวทั้งงดงามเช่นเดียวกัน

การสื่อความในแง่ **ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านแนวประเพณีปฏิบัติของสตรี** เก่อ (Ge, 2012, p. 11) กล่าวถึงการรับรู้เข้าใจของผู้คนเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ของดอกบัวที่เปลี่ยนแปลงลึกซึ้งมากขึ้นในแต่ละยุคสมัย จนมาถึงสมัยราชวงศ์ถัง ความหมายโดยนัยเชิงผู้หญิงของคำว่าดอกบัวที่อ้างอิงกับความงามทางกายภาพก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง ในขณะที่ความหมายเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคลิกภาพและภาวะจิตใจที่อ้างอิงกับความงามภายในได้เริ่มปรากฏขึ้น ทั้งนี้ ด้วยลักษณะพิเศษของดอกบัวที่แม้เกิดจากโคลนตม แต่กลับบริสุทธิ์งดงาม ยืนหยัดชูช่อไม่ยอมถูกแปดเปื้อน ดังนั้นจึงปรากฏบทกวีจีนที่มีการนำดอกบัวมาใช้ในความเปรียบกับแนวประเพณีปฏิบัติซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในสังคมจีนสมัยโบราณในเรื่องความบริสุทธิ์ดีงาม การซื่อสัตย์ภักดี การรักษาพรหมจรรย์ และความมีใจแน่วแน่มิเป็นอื่นของสตรี

ในที่นี้ผู้วิจัยขอหยิบยกตัวอย่างกวีนิพนธ์จีนที่มีการใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ดีงาม ความซื่อสัตย์ภักดี อย่างแน่วแน่ การรักษาพรหมจรรย์ ความมีใจแน่วแน่มิเป็นอื่น รักเดียวใจเดียว ดังนี้

- (1) 郎有蕙兰心，妾有芙蓉质。 ท่านมีใจเปรียบได้กับต้น miwu ข้ามีคุณสมบัติเปรียบได้กับดอกบัว
不嫁与郎，筑城无休日。 ไม่ปฏิเสธที่จะแต่งงานกับท่าน แม้ไปสร้างเมืองโดยไม่มีวันหยุด
曹邕《筑城》(YDQTS 592/31)

บทกวี Zhu cheng (筑城) ที่ประพันธ์โดย Cao Ye (曹邺) ได้บรรยายเรื่องราวของสามีภรรยาที่เป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ คู่หนึ่ง แม้ฝ่ายหญิงจะรู้ว่าหลังจากแต่งงานแล้ว ผู้เป็นสามีจะต้องถูกเกณฑ์ไปเป็นแรงงาน “สร้างเมืองโดยไม่วันหยุด” (筑城无休日) และอาจต้องเสี่ยงอันตรายถึงขั้นพลัดพรากหรือเสียชีวิต แต่ด้วยฝ่ายชายนั้นเป็นผู้มีจิตใจดีงามอันเปรียบได้กับต้น miwu (靡芜) ตัวภรรยาเองก็มีคุณสมบัติอันเปรียบได้กับดอกบัว (有芙蓉质) ที่มีทั้งความบริสุทธิ์ดีงามและความซื่อสัตย์รักดีอย่างแน่วแน่ ดังนั้นฝ่ายหญิงจึงไม่ปฏิเสธการแต่งงานกับฝ่ายชาย (不辞嫁与郎) (Chen, 2017, p. 38)

(2) 手持未染彩, 绣为白芙蓉。	มือถือด้ายที่ยังไม่ย้อมสี	ปักเป็นดอกบัวขาว
芙蓉无染污, 将以表心素。	ดอกบัวไร้มลทิน	ใช้สิ่งนี้แทนใจบริสุทธิ์
欲寄未归人, 当春无信去。	คิดมอบให้คนที่ยังไม่หวนกลับ	ฤดูใบไม้ผลิยังไม่มีข่าวมา

孟郊《古意》(YDQTS 373/5)

บทกวี Gu yi (古意) ที่ประพันธ์โดย Meng Jiao (孟郊) ได้บรรยายภาพสตรีผู้หนึ่งที่กำลังใช้ด้ายหรือไหมที่ยังไม่ได้ย้อมสีมาปักเป็นลายดอกบัวสีขาวลงบนผ้า ซึ่งดอกบัวขาวอันบริสุทธิ์ไร้มลทินดังกล่าวถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจของสตรีผู้นี้ต่อสามีตนเองที่ไปรักษาการณ์อยู่ชายแดน แม้จะไม่ได้อยู่ร่วมกันกับสามีก็ตาม แต่ฝ่ายหญิงก็ยังยึดมั่นในการประพடுத்தหรือถือครองพรหมจรรย์ตลอดไป (Zhang, 2014, p. 19)

(3) 江南莲花开, 红光复碧水。	เจียงหนานในฤดูที่ดอกบัวบาน แสงสีแดงสะท้อนปกคลุมน้ำสีเขียว
色同心复同, 藕异心无异。	สีดอกบัวเหมือนกับหัวใจ รากบัวแม้รูปร่างแตกต่างแต่ใจไม่ต่าง

梁武帝《子夜四时歌·夏歌》(YFSJ 44/131)

Ziye si shi ge (子夜四时歌) ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้าน Wusheng (吴声民歌) ที่แพร่หลายในภาคใต้หลังจากราชวงศ์จิ้นตะวันออก (东晋) มีการแบ่งหัวข้อเป็น 4 ฤดู ได้แก่ เพลงฤดูใบไม้ผลิ (春歌) เพลงฤดูร้อน (夏歌) เพลงฤดูใบไม้ร่วง (秋歌) และเพลงฤดูหนาว (冬歌) อยู่ (Wu et al., 1992, pp. 902-903) กล่าวว่า ในหัวข้อเพลงฤดูร้อนที่ประพันธ์โดยจักรพรรดิ Wu แห่งราชวงศ์ Liang (梁武帝) ได้นำดอกบัวและรากบัวมาใช้ในความเปรียบให้เห็นถึงทัศนคติของสตรีต่อความรักด้วยเหตุที่เพลงพื้นบ้าน Yuefu (乐府) ในยุคราชวงศ์ใต้ มีวิธีใช้การเล่นคำพ้องเสียงที่สื่อความหมายสองทางระหว่างคำ lian (莲) “ดอกบัว” กับคำ lian (怜) “รัก” จนกลายเป็นรหัสหมายถึงความรักชอบพอกันของหนุ่มสาว การใช้คำว่า xin (心) “ใจ” ในบทกวีข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในวรรคที่ 3 ซึ่งหมายถึง lian xin (莲心) “หัวใจบัวหรือดีบัว” หรือการใช้ในวรรคที่ 4 ที่หมายถึง ou xin (藕心) “หัวใจรากบัว” ล้วนบ่งบอกถึง “หัวใจที่รักกัน” (相爱之心) ในอีกทางหนึ่งด้วย แม้ว่ารูปทรงของรากบัวจะต่างกันก็ตาม แต่ส่วนแกนที่เป็นหัวใจของรากบัวล้วนเป็นโพรงหรือรูกลวงและกลมเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกัน เปรียบได้กับจิตใจของสตรีในบทกวีนี้ที่รักเดียวใจเดียว ไม่คิดเพื่อฝันเป็นอื่น

4.1.2 จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุรุษ

การสื่อความในแง่ **รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรมที่สังเกตได้จากภายนอกของบุรุษ** พบว่ากวีนิพนธ์จีนมีการเลือกใช้คำศัพท์และการกล่าวอ้างถึงบุคคลหรือเรื่องราวในอดีต ได้แก่ คำว่า Liu lang (六郎) และ lianmu (莲幕) ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับดอกบัวและโดยทั่วไปจะใช้สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับบุรุษในประเด็นข้างต้นโดยตรง รายละเอียดมีดังนี้

1) การสื่อถึงภาพของบุรุษที่เกี่ยวข้องกับ Liu lang

เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง อัครมหาเสนาบดีชื่อว่า Yang Zaisi (杨再思) ต้องการประจบเอาใจ Liu lang หรือ Zhang Changzong (张昌宗) ผู้เป็นชายคนโปรด (男宠) และขุนนางที่โปรดปราน (幸臣) ของ พระนางบูเช็กเทียน (武则天) จึงได้กล่าวยกย่องต่อหน้าว่า “ผู้อื่นกล่าวว่าใบหน้า Liu lang ดุจดังดอกบัว แต่ Zaisi เห็นว่า ดอกบัวดุจดัง Liu lang มิใช่ Liu lang ดุจดังดอกบัว” (人言六郎面似莲花；再思以为莲花似六郎，非六郎似莲花也。) ภายหลังถ้อยคำว่า “ดอกบัวดุจดัง Liu lang” (莲花似六郎) จึงถูกกวีหยิบยกมาใช้ในกวีนิพนธ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) 最怜杨柳如张绪，
却笑莲花似六郎。

รักใคร่ต้นหลิวที่เหมือนดัง Zhang Xu
กลับยิ้มเมื่อได้ยินว่าดอกบัวดุจดัง Liu lang

辛弃疾《鹧鸪天·席上再用韵》(QSC 461)

บทกวี Xi shang zai yong yun (席上再用韵) ในท่วงทำนองลำนำชื่อว่า Zhe gu tian (鹧鸪天) ที่ประพันธ์ โดย Xin Qiji (辛弃疾) มีการใช้อุปมาโวหารเปรียบดอกบัวกับบุรุษรูปงาม โดยใช้การกล่าวอ้างถึงเรื่องราวในอดีต ยามที่ จักรพรรดิ Wu แห่งราชวงศ์ฉี (齐武帝) ในยุคราชวงศ์ใต้ ได้เห็นต้นหลิวที่ปลูกอยู่หน้าตำหนักก็มักชื่นชมว่าต้นหลิวดังกล่าว งามสง่าเหมือนขุนนางที่ชื่อว่า Zhang Xu (张绪) ในวัยฉกรรจ์ เช่นเดียวกับเรื่องราวที่อัครมหาเสนาบดี Yang Zaisi ในสมัย ราชวงศ์ถังได้เคยเสนอให้ใช้ความเปรียบว่าดอกบัวงามดุจดัง Liu lang แทนการเปรียบว่า Liu lang งามดุจดังดอกบัว (Lu, 1992, p. 502)

(2) 犹嫌翠盖红妆句，
何况人言似六郎。

คล้ายกับรังเกียจถ้อยคำว่าร่มเขียวอาภรณ์แดง
ยิ่งไม่ต้องพูดถึงถ้อยคำว่าดุจดัง Liu lang

陆游《荷花》(LYSQJ 2/1240)

บทกวี He Hua (荷花) ที่มี Lu You (陆游) เป็นผู้ประพันธ์ข้างต้น ได้แสดงท่าที่ไม่ชอบใจออกมาชัดเจนกับการใช้ ถ้อยคำเปรียบเทียบซ้ำ ๆ ซึ่งกวีทั้งหลายนิยมใช้กัน ไม่ว่าจะเป็น 翠盖红妆 ที่เปรียบดอกบัวกับหญิงสาวสวยที่ถือร่มสีเขียว และสามกระโปรงสีแดง หรือ (莲花) 似六郎 ซึ่งเป็นถ้อยคำยกย่องบ่อนที่เปรียบดอกบัวกับ Liu lang เนื่องจากกวีรู้สึกไม่พอใจที่ดอกบัวที่ตนเองรักชอบนั้นไม่ใช่ดอกบัวในเชิงโลกียวิสัยที่งดงามเย้ายวนใจตามจินตนาการของผู้คนโดยทั่วไป (Lu You hehua shi liu shou shangdu, 2021)

(3) 步村潘娘堪恨，
貌比六郎谁洁？

แค้นใจนักเทียบกับอย่างก้าวของ Pan niang
เทียบโฉมกับ Liu lang ใครกันที่บริสุทธิ์

辛弃疾《喜迁莺·暑风凉月》(QSC 1129)

บทกวี Shu feng liang yue (暑风凉月) ในท่วงทำนองลำนำชื่อว่า Xi qian ying (喜迁莺) ที่ประพันธ์โดย Xin Qiji ได้แสดงความคับแค้นเจ็บปวดใจ (堪恨) ของกวีที่ต้องทนดูดอกบัวอันบริสุทธิ์ติงาม (洁) ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ ประกอบการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์ โดยใช้การอ้างถึงเรื่องราวเกี่ยวกับ Pan niang (潘娘) หรือก็คือ Pan fei (潘妃) สมณคนโปรดของจักรพรรดิ Fei Di (废帝) แห่งราชวงศ์ฉีในยุคราชวงศ์ใต้ ซึ่งจักรพรรดิได้สั่งให้คนไปสกัดทองเป็นดอกบัวแล้ว ตีลงบนพื้นเพื่อให้ Pan fei อย่างเท้าก้าวเดินบนดอกบัวนั้น ทั้งยังกล่าวถ้อยคำเกินจริงด้วยความลุ่มหลงว่าเหมือนมีดอกบัว ผุดขึ้นมาทุกขณะทีนางย่างก้าว (此步步生莲花也。) และเรื่องราวเกี่ยวกับ Liu lang ซึ่งถูกคนที่ต้องการหาประโยชน์ใส่ ตัวเองใช้ถ้อยคำป้อยบปิดเบือนว่าดอกบัวงามดุจดัง Liu lang (貌比六郎) ทั้งนี้ สำหรับผู้ประพันธ์ Xin Qiji แล้ว ทั้ง Pan

niang และ Liu lang ล้วนไม่มีคุณสมบัติที่ดีพอและไม่คู่ควรแก่การนำมากล่าวพาดพิงหรือเปรียบเทียบกับดอกบัวอันบริสุทธิ์
ดั่งงามแต่อย่างใด (Xia et al., 2003, p. 1285)

2) การสื่อถึงภาพของบุรุษที่เกี่ยวข้องกับคำว่า lianmu

เป็นเรื่องราวเกิดขึ้นในยุคราชวงศ์ใต้ คำว่า 莲幕 มีความหมายตามตัวอักษรว่า “ม่านหรือกระโจมดอกบัว” ในที่นี้
หมายถึงจวนหรือกระโจมที่ทำการ (幕府) ของขุนนางชื่อ Wang Jian (王俭) เนื่องจากสระน้ำภายในจวนมีดอกบัวสีแดง
(红莲) ชูตระหง่านเป็นสัญลักษณ์ จึงกลายเป็นที่มาของคำว่า lianmu อันเป็นกองบัญชาการที่รวมบุรุษที่มีความรู้
ความสามารถทำหน้าที่เป็นนายทหารที่ปรึกษาผู้ช่วยวางแผนให้แก่เจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือขุนพลในจินยุคโบราณ (幕僚)
ในจำนวนนี้มีผู้ช่วยในกองบัญชาการคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้มีบุคลิกสง่างาม มีความสามารถในการพูดจาที่มีชื่อว่า Yu Gaozhi (庾杲之)
หรือ Yu Jingxing (庾景行) รวมอยู่ด้วย ครั้นเมื่อ Xiao Mian (萧缅) ผู้มีตำแหน่งเป็น Anlu hou (安陆侯) ได้เห็น Yu
Gaozhi ก็เขียนจดหมายถึง Wang Jian ชื่นชมลีลาท่าทางอันสง่างามของ Yu Gaozhi ว่าเหมือนดังล่องเรือในน้ำใสเคียงเคล้า
กันไปกับดอกบัว งดงามเหลือประมาณ (泛绿水，依芙蓉，何其丽也。) ทำให้เกิดเป็นคำว่า Yu Gao lian (庾杲莲)
ขึ้นมาด้วย ทั้งนี้ นอกจากคำว่า lianmu และ Yu Gao lian แล้ว ยังมีการใช้คำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น lianmu ke
(莲幕客), mu zhong lian (幕中莲), mu xia lian (幕下莲) เป็นต้น (Zhao, 2005, pp. 530-531) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) 归台新柱史，	(ท่าน) ได้รับตำแหน่งใหม่เป็นผู้ตรวจกำกับการหลวง
辞府旧英髦。	อำลาจากที่ทำการเก่าอันมีเกียรติยศชื่อเสียง
劝酒莲幕贵，	ขอให้ท่านดื่มสุรางานเลี้ยงอำลาอันสูงส่งที่ม่านดอกบัว
望尘听马高。	เฝ้ารอให้ท่านขี่ม้าสูงที่วังกระโจมจนฝุ่นตลบ
- 鲍溶《送罗侍御归西台》(YDQTS 486/117)

บทกวี Song Luo shiyu gui xi tai (送罗侍御归西台) ที่ประพันธ์โดย Bao Rong (鲍溶) บรรยายถึงการอำลา
เพื่อนร่วมงานที่ชื่อว่า Luo Rang (罗让) ซึ่งเป็นนักวิชาการที่ปรึกษาผู้มีความสามารถที่กำลังจะออกจากที่ทำการเก่าอัน
พร้อมด้วยเกียรติยศชื่อเสียงเพื่อไปรับตำแหน่งใหม่เป็นผู้ตรวจกำกับการหลวง (监察御史) ใน Xitai (西台) กวีขอส่งความ
ปรารถนาดีด้วยการชักชวนให้ Luo Rang ดื่มจนหนำใจ และให้ถือว่างานเลี้ยงที่ม่านหรือกระโจมดอกบัว (莲幕) เป็นงานเลี้ยง
อำลาแก่ที่ปรึกษาผู้ช่วยเมืองที่มีความสำคัญ ทั้งยังเฝ้ารอคอยที่จะเห็น Luo Rang ขี่ม้าสีขาวอมเขียว (驄马) ตัวสูงที่วัง
กระโจมจนฝุ่นปลิวว่อน เปล่งรัศมีที่โดดเด่นเหนือผู้อื่นออกมา

(2) 诸生个个王恭柳，	นักศึกษาทุก ๆ คนเหมือน Wang Gong ที่งามดุดันหลิว
从事人人庾杲莲。	ทุก ๆ คนที่ไปทำงานเหมือน Yu Gao ผู้งามดุดอกบัว
- 李商隐《行至金牛驿寄兴元渤海尚书》(YDQTS 540/135)

บทกวี Xing zhi Jinniuyi ji Xingyuan Bohai shangshu (行至金牛驿寄兴元渤海尚书) ที่ประพันธ์โดย
Li Shangyin ได้ใช้การกล่าวอ้างถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ ได้แก่ Wang Gong (王恭) ผู้มีรูปลักษณ์สดใสตั้งแต่ต้นหลิวได้แสงจันทร์
ฤดูใบไม้ผลิ (濯濯如春月柳) ในสมัยราชวงศ์จิ้นตะวันออก และ Yu Gaozhi ผู้มีท่วงท่าสง่างามดังดอกบัวในสมัยราชวงศ์ฉี
ยุคราชวงศ์ใต้ ในการชมเชยเพื่อนนักศึกษาก่อนตนเองทุก ๆ คนที่ต่างมุ่งมั่นทำงานในสาขาอาชีพของตน แต่ละคนต่างก็มีอุดมคติ
และอาชีพเป็นของตัวเองเช่นเดียวกับ Wang Gong และ Yu Gaozhi

(3) 衰病强陪莲幕客，	แม้อ่อนแอไม่สบายก็ยังแข็งใจอยู่เป็นเพื่อนเหล่าที่ปรึกษาผู้เป็นแขกม่านดอกบัว
凄凉又送石渠郎。	เศร้าวังเวงใจที่ต้องส่งอำลาเพื่อนอีกครั้งเพื่อไปเป็นขุนนางในสำนักหอสมุด
- 陆游《送范西叔赴召》(LYSQJ 4/3)

บทกวี Song Fan Xishu fu zhao (送范西叔赴召) ที่ประพันธ์โดย Lu You ได้บรรยายภาพกวีที่แม้จะมีร่างกายอ่อนแอไม่สบาย ก็ยังใจอยู่เป็นเพื่อนเหล่าที่ปรึกษาผู้เป็นแขกของม่านดอกบัว (莲幕客) และรู้สึกเศร้าโศกใจเมื่อต้องร่วมส่งอำลาอีกครั้ง โดยครั้งนี้เพื่อนร่วมงานที่กำลังจะจากไปเพื่อรับตำแหน่งขุนนางใหม่ใน Mishu sheng (秘书省) หรือสำนักหอสมุดที่ดูแลเรื่องตำรา บันทึกประวัติศาสตร์และปฏิทินดาราศาสตร์ก็คือ Fan Xishu (范西叔) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาผู้ช่วยในกองบัญชาการสังกัด Wang Yan (王炎) เช่นเดียวกันกับกวี (Guo, 1982, p. 103)

การสื่อความในแง่ **ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านแนวประเพณีปฏิบัติของบุรุษ** ราชวงศ์ถังยังเป็นยุคที่วัฒนธรรมเจริญรุ่งเรือง มีความคิดเปิดกว้าง แนวคิดพุทธศาสนาที่จีนรับเข้ามาตั้งแต่ปลายสมัยราชวงศ์ฮั่นและแนวคิดลัทธิขงจื๊อกับเต๋าในวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนที่ปฏิสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกันและกัน ทำให้ภาพดอกบัวที่เป็นสัญลักษณ์ความศักดิ์สิทธิ์บริสุทธิ์ไร้ราคะในพุทธศาสนาผสานรวมเข้ากับภาพดอกบัวในมุมมองของลัทธิขงจื๊อที่ขยายความหมายจากแบบดั้งเดิมที่เป็น “ดอกไม้แห่งคุณธรรม” (比德之花) จนกลายเป็น “ดอกไม้แห่งวิญญูชน” (莲, 花之君子者也) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ดังปรากฏในบทกวีร้อยแก้ว Ai lian shuo (爱莲说) ของ Zhou Dunyi (周敦颐) ที่กล่าวชื่นชมดอกบัวว่า “แม้เกิดจากโคลนตมแต่ไม่ถูกแปดเปื้อน เมื่อชะล้างด้วยน้ำสะอาดก็หมดจดงดงามแต่ไม่เฝ้าวน ก้านบัวภายในกลวงข้างนอกตรง ไม่มีเถาหรือกิ่งก้าน กลิ่นหอมจรดไกลก็ยิ่งหอม ยืนสะอาดตรงแน่วอยู่ในน้ำ” (出淤泥而不染, 濯清涟而不妖, 中通外直, 不蔓不枝, 香远益清, 亭亭净植) ทั้งนี้ การค้นหาความหมายเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคลิกภาพของดอกบัวชาวกวีเป็นที่สนใจในสมัยราชวงศ์ถังเช่นกัน (ซึ่งผิติดกับในยุคก่อนราชวงศ์ถังที่บทกวีส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับดอกบัวแดง) ดอกบัวที่เป็นสีขาวมันวาวงามสง่า สะอาดบริสุทธิ์ไม่มีตำหนิหรือ ย่อมง่ายแก่การนำมาเปรียบเทียบกับความรู้สึกสะอาดบริสุทธิ์และสูงส่งของวิญญูชน นอกจากนี้สภาพโดดเด่นอย่างกว้างที่ดอกบัวชาวนานอนอยู่เพียงลำพังก็ยังสอดคล้องกับความรู้สึกอ้างว้างเดียวดายภายในใจของกวีอีกด้วย (Ge, 2012, p. 11)

ในที่นี้ผู้วิจัยขอหยิบยกตัวอย่างกวีนิพนธ์จีนที่มีการใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นวิญญูชนที่บริสุทธิ์สูงส่ง ไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ทางโลกมากเกินไป มีความจริงใจไม่เสแสร้ง ดังนี้

(1) 世间花叶不相伦,
花入金盆叶作尘。
惟有绿荷红菡萏,
卷舒开合任天真。
此花此叶常相映,
翠减红衰愁杀人。

ในโลกถือปฏิบัติต่อดอกไม้และใบไม้ไม่เท่ากัน
ดอกไม้ปลูกในกระถางทองเหลือง ใบไม้ร่วงลงดินเป็นธุลี
มีเพียงดอกบัวเท่านั้นที่มีดอกสีแดงใบสีเขียวที่เข้ากัน
ใบบัวม้วนและแผ่ออก ดอกบัวหุบและบานอย่างจริงใจไม่เสแสร้ง
ดอกบัวและใบบัวคอยขับเน้นซึ่งกันและกันเสมอมา
ยามใบบัวร่วงดอกบัวโรยจึงทำให้คนรู้สึกเศร้าใจ

李商隐 《赠荷花》(YDQTS 540/156)

บทกวี Zeng hehua (赠荷花) ที่ประพันธ์โดย Li Shangyin (李商隐) ได้กล่าวถึงการถือปฏิบัติต่อดอกไม้และใบไม้ที่แตกต่างกันของผู้คนในโลก ขณะที่ดอกไม้ถูกนำไปปลูกในกระถางได้รับการเอาใจใส่อย่างดี แต่ใบไม้กลับร่วงหล่นลงดินไม่มีใครเหลียวแล แต่กวีเชื่อว่าโชคชะตาที่ไม่เท่าเทียมดังกล่าวย่อมไม่เกิดขึ้นกับ ดอกบัว เนื่องด้วยบุคลิกลักษณะที่เป็นธรรมชาติจริงใจไม่เสแสร้งของใบบัวและดอกบัวที่ต่างคอยขับเน้นซึ่งกันและกันเสมอมา (Pan, 1989, p. 568)

(2) 开花浊水中,
抱性一何洁。

ดอกบัวบานกลางน้ำขุ่น
คงความบริสุทธิ์ผุดผ่องแต่เดิมไว้

苏辙 《菡萏轩》(LCJ 6/40)

บทกวี Handan xuan (菡萏轩) ที่ประพันธ์โดย Su Zhe (苏辙) ได้กล่าวยกย่องดอกบัวที่อยู่ท่ามกลางน้ำขุ่นอันเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีงาม แต่ยังยืนหยัดรักษาเนื้อแท้ของตนเองที่บริสุทธิ์สูงส่งไร้ตำหนิไว้ได้ สะท้อนให้เห็นทัศนคติ

ความมุ่งหวังของกวีที่ปรารถนาจะใช้ชีวิตที่บริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ มีวินัยในตัวเอง ไม่ยอมให้สิ่งที่ไม่ดีมาแปดเปื้อนเช่นเดียวกับดอกบัว (Xu, 2008, p. 30)

กล่าวโดยสรุปคือ การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ปรากฏใช้ในกวีนิพนธ์โบราณจีน เริ่มต้นจากการที่กวีนำภาพของดอกบัว ซึ่งเป็นพรรณไม้น้ำที่มีรูปร่าง ขนาด สีกลิ่น และกลีบดอกอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวและก่อให้เกิดสุนทรียะแก่ผู้ที่ได้พบเห็น มาใช้เปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะหรือความงามทางกายภาพในแงุ่มุมที่สื่อความหมายถึงบุคคล โดยมักจะหมายถึงสตรีเพศ แต่ก็มีส่วนที่หมายถึงบุรุษเพศซึ่งมีขอบเขตการใช้ค่อนข้างจำกัด ต่อมาก็พัฒนาการใช้จินตภาพดอกบัวดังกล่าว ทำให้ความหมายโดยนัยแต่เดิมที่อ้างอิงกับความงามทางกายภาพค่อย ๆ ลดน้อยลง ในขณะที่ความหมายเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะและภาวะจิตใจที่อ้างอิงกับความงามภายในได้เริ่มปรากฏขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับลักษณะพิเศษของดอกบัวที่แม้เกิดจากโคลนตม แต่ก็สามารถแทรกผ่านพันโคลนตมมาขึ้นหยาดชูช่อเป็นดอกไม้ที่สะอาดบริสุทธิ์ไม่ถูกแปดเปื้อน ดังนั้นในบทกวีจึงปรากฏการนำดอกบัวมาใช้ในความเปรียบกับแนวประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามแต่ละเพศสภาพกลายเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ดีงาม ความซื่อสัตย์ภักดีอย่างแน่วแน่ ความเป็นวิญญูชนที่บริสุทธิ์สูงส่ง ความจริงใจ ไม่เสแสร้ง ฯลฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในสังคมจีนสมัยโบราณ

4.2 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาทิวทัศน์ธรรมชาติ

บทกวีต่าง ๆ ของจีนมีการพรรณนาเกี่ยวกับดอกบัว ไม่ว่าจะเป็นในราวเดือน 6 ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อนของจีนที่กวีมักนำมาพรรณนาความงามของดอกบัวยามบานสะพรั่ง หรือในราวเดือน 9 ยามที่เข้าสู่ช่วงฤดูใบไม้ร่วง ก็ยังมีบทกวีบางส่วนที่มุ่งเน้นกล่าวบรรยายภาพดอกบัวที่เริ่มโรยราในฤดูกาลดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนี้บางบทกวียังพรรณนาถึงดอกบัวในสภาพแวดล้อมต่างกันไป เช่น ยามฝนตกแดดออก ตอนกลางวันกลางคืน เป็นต้น ทำให้สัมผัสได้ถึงความงามตามธรรมชาติของดอกบัวในหลากหลายแง่มุม ดังตัวอย่าง

(1) 毕竟西湖六月中，	อย่างไรเสียทะเลสาบ Xi hu ในเดือน 6
风光不与四时同。	ทิวทัศน์ก็ไม่เหมือนฤดูกาลอื่น
接天莲叶无穷碧，	ใบบัวเขียวขจีไกลสุดสายตารดขอบฟ้า
映日荷花别样红。	ดอกบัวแดงสดใสเป็นพิเศษได้แสงตะวัน

杨万里《晓出净慈寺送林子方》(CZJ 23/10)

บทกวี Xiao chu Jingci si song Lin Zifang (晓出净慈寺送林子方) ที่ประพันธ์โดย Yang Wanli (杨万里) มีการใช้ถ้อยคำเกินจริงบรรยายทิวทัศน์ยามดอกบัวบานสะพรั่งทั่วทะเลสาบ Xi hu (西湖) ในเดือน 6 พิเศษกว่าฤดูกาลอื่นเมื่อทอดสายตามองไป ใบบัวเขียวขึ้นเบียดแน่นสุดลูกหูลูกตาจรดขอบฟ้า แสงตะวันสาดส่องดอกบัวเป็นสีแดงสดใสอันเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่อาจเห็นได้ในฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง หรือฤดูหนาว (Mao, 1987, pp. 1088-1089)

(2) 烟生杨柳一痕月，	หมอกควันปกคลุมต้นหลิวจันทร์โค้งเสี้ยว
雨弄荷花数点秋。	ฝนกระหน่ำบัวแดงแต้มบรรยากาศฤดูใบไม้ร่วง
此景此时摹不尽，	ทิวทัศน์เช่นนี้ในยามนี้บรรยายได้ไม่สิ้นสุด
画船归去有渔舟。	เรือสำราญแล่นกลับแล้วเรือหาปลาอยู่

林洪《西湖》(SSJS 73/53)

บทกวี Xi hu (西湖) ที่ประพันธ์โดย Lin Hong (林洪) ได้บรรยายภาพทิวทัศน์ทะเลสาบ Xi hu ยามฝนตก ที่มีหมอกควันลอยเหนือผิวน้ำ ต้นหลิวขึ้นอยู่ข้างทะเลสาบ จันทรเสี้ยวส่องสว่างบนฟ้า ฝนโปรยปรายลงมากระทบดอกบัวในทะเลสาบ บรรยายภาพและทิวทัศน์เหล่านี้สวยงามเสียจนกวีไม่อาจหาถ้อยคำมาพรรณนาได้หมด ถึงแม้เรือสำราญที่ตกแต่งอย่างสวยงามรอบ ๆ จะแล่นกลับไปแล้ว หากแต่กวียังทำใจไม่ได้ที่จะต้องจากไป จึงขึ้นเรือหาปลาเพื่ออยู่ชื่นชมทิวทัศน์ต่อไป

(3) 绿塘摇滟接星津，
轧轧兰桡入白蘋。
应为洛神波上袜，
至今莲蕊有香尘。

สระบัวเป็นคลื่นสีเขียวระยิบระยับสะท้อนทางช้างเผือก
เสียงฝีพายดังจ๋อมๆ พาเรือแล่นเข้าสู่ดงต้นไทร
ราวกับเป็นถุงเท้าของเทพธิดา Luoshen
จนบัดนี้ยังเหลือกลิ่นหอมบนเกสรดอกบัว

温庭筠《莲花》(YDQTS 583/50)

บทกวี Lianhua (莲花) ที่ประพันธ์โดย Wen Tingyun (温庭筠) มีการใช้ถ้อยคำพรรณนาเกินจริง นำเสนอทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวในสระบัว รวมทั้งเสียงฝีพายเรือและกลิ่นหอมของดอกบัว เห็นภาพใบบัวที่ขึ้นปกคลุมน้ำในสระกระเพื่อมไหวเป็นระลอกคลื่นสีเขียวระยิบระยับสุดลูกหูลูกตา ราวกับเชื่อมต่อไปยังทางช้างเผือก เสียงฝีพายเรือที่ดังจ๋อม ๆ พาเรือแล่นเข้าสู่ดงต้นไทร ดอกบัวขาวที่บ้านสะพรั่งคล้ายกับว่าเคยมีถุงเท้าของเทพธิดา Luoshen ก้าวเดินผ่านบนคลื่นน้ำ ดังกล่าวด้วยยังมีกลิ่นหอมแรงหลงเหลืออยู่บนเกสรดอกบัว (Li & Liu, 1990, pp. 938-939)

ทั้งนี้ เป็นที่สังเกตได้ว่าการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาธรรมชาติในบทกวีจีน โดยมากจะกล่าวถึงดอกบัวที่มีสีแดงและสีขาวเป็นสำคัญ และมักจะพรรณนาถึงดอกบัวในลักษณะที่เชื่อมโยงกับฤดูกาลอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราวเดือน 6 ยามดอกบัวบานสะพรั่งอันเป็นช่วงฤดูร้อนของจีน และในราวเดือน 9 ยามดอกบัวเริ่มที่จะร่วงโรยเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูใบไม้ร่วง

4.3 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึก

ในที่นี้สามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกสงบสบายทั้งกายใจเมื่อได้สัมผัสกับธรรมชาติ 2) จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหม่นหมองทางหรือจิตใจ ทั้งต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลาและต่อสภาพที่เป็นอยู่ของตัวเองในขณะนั้น และ 3) จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหวนคะนึงถึง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่รัก เรื่องในอดีตต่าง ๆ ดังนี้

4.3.1 จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกสงบสบายทั้งกายใจเมื่อได้สัมผัสกับธรรมชาติ

ภาพดอกบัวที่เป็นองค์ประกอบในการบรรยายฉากทัศน์หรือภูมิทัศน์ต่าง ๆ ในบทกวีจีน ไม่ว่าจะเป็นทิวทัศน์งดงามยามที่ทะเลสาบหรือสระน้ำรายรอบด้วยดอกบัวบานสะพรั่ง หรือกลิ่นหอมอบอวลที่อยู่ในอากาศโดยรอบสถานที่เหล่านั้น ล้วนสามารถกระตุ้นให้กวีได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศดังกล่าวโดยตรง เกิดความรู้สึกรื่นรมย์เพลิดเพลิน สงบสุขสบาย และผ่อนคลายอารมณ์จิตใจได้ ดังนี้

(1) 轻舸迎上客，悠悠湖上来。
当轩对尊酒，四面芙蓉开。

เรือลำน้อยรับแขกสูงศักดิ์ ลอยล่องมาตามทะเลสาบ
นั่งริมน้ำตั่งระเบียงศาลาร่ำสุรา บัวบานสะพรั่งทั่ว 4 ทิศ

王维《临湖亭》(YDQTS 128/42)

บทกวี Lin hu ting (临湖亭) ที่ประพันธ์โดย Wang Wei (王维) ได้ผสมผสานทัศนียภาพอันงดงาม ดอกไม้ สুরา และความรู้สึกผ่อนคลายเข้าด้วยกัน หลังจากบทกวี Wang Wei ได้นั่งเรือลำเล็กที่ล่องออกไปเรื่อย ๆ ในทะเลสาบเพื่อไปปรับแขกผู้มีเกียรติแล้ว ทั้งแขกและเจ้าภาพก็มารวมตัวนั่งรายรอบกันที่ศาลาริมทะเลสาบ ดื่มสุราอย่างเพลิดเพลินสุขใจ มีดอกบัวบานสะพรั่งรายล้อมอยู่นอกหน้าต่างศาลา ในที่นี้การใช้คำ 四面 “4 ทิศ” แสดงถึงทิวทัศน์ที่เปิดกว้างและสภาพจิตใจที่โปร่งโล่งของกวีในขณะนั้น (Li, 2012, p. 220)

(2) 携杖来追柳外凉，
画桥南畔倚胡床。
月明船笛参差起，
风定池莲自在香。

ถือไม้เท้าตามหาสถานที่รับความเย็นนอกดงหลิว
เอนพิงเก้าอี้ไต้ริมฝั่งทางใต้ของสะพานทาสี
จันทร์สว่างเสียงขลุ่ยแว่วมาจากในเรือ
ลมสงบบัวในสระส่งกลิ่นหอมจร

秦观《纳凉》(TSSC 44/206)

บทกวี Na liang (纳凉) ที่ประพันธ์โดย Qin Guan (秦观) ได้บรรยายถึงการออกตามหาสถานที่รับความเย็น คลายความร้อนในช่วงคืนฤดูร้อน เมื่อค้นพบสถานที่สำหรับรับลมเย็นดังกล่าว ก็ตั้งเก้าอี้ไต้เอนกายสบาย ๆ อยู่ริมฝั่งทางใต้ของสะพานที่ทาสี ในคืนเดือนหงายอันเงียบสงบได้ยินเสียงขลุ่ยสูงต่ำเป็นจังหวะดังมาจากบนเรือ สายลมยามเย็นเริ่มสงบนิ่ง ดอกบัวในสระน้ำส่งกลิ่นหอมจาง ๆ แผ่กระจายออกไป ทำให้กวีรู้สึกเย็นสบายกายและจิตใจสดชื่นเบิกบาน (Mao, 1987, p. 610)

4.3.2 จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหม่นทางหรือจใจ

ในส่วนของ *ความรู้สึกหม่นทางหรือจใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา* บางครั้งเมื่อได้สัมผัสพบเจอทิวทัศน์ธรรมชาติที่มีดอกบัวเป็นหนึ่งในองค์ประกอบ ก็อาจเฝ้าเห็นให้กวีเกิดความรู้สึกสะท้อนใจกับการผ่านไปอย่างรวดเร็วของกาลเวลาและความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนของชีวิต ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

(1) 曾向西湖载酒归，
香风十里弄晴晖。
菱菲今日凋零尽，
却送秋声到客衣。

เคยล่องเรือในทะเลสาบ Xi hu บรรทุกเหล้ากลับมา
กลิ่นหอมยาว 10 ลี้ ได้แสงตะวัน
บัดนี้กลิ่นหอมร่วงโรยสูญสิ้น
ลมฤดูใบไม้ร่วงโชยพัดเสื้อแขกต่างถิ่น

王翰《题败荷》(YDLDTSL 89/9)

บทกวีชื่อ Ti baihe (题败荷) ที่ประพันธ์โดย Wang Han (王翰) ได้แสดงความรู้สึกสะท้อนใจของกวีเมื่อคิดพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนเราตามกาลเวลา โดยกล่าวถึงครั้งหนึ่งที่กวีเคยอยู่บนเรือเล็กในทะเลสาบ Xi hu บรรทุกสุรากลั้มา ยามนั้นแสงตะวันสาดส่องดอกบัวบนผิวน้ำเป็นประกายงดงาม ส่งกลิ่นหอมจรไปไกล แต่ช่วงเวลาและประสบการณ์ดีงามในอดีตดังกล่าวนั้นได้ผ่านไปแล้ว บัดนี้ไม่เพียงกลิ่นหอมนั้นหมดสิ้นไปพร้อมกับดอกบัวที่เหี่ยวเฉาโรยรา แต่ยังมีสายลมฤดูใบไม้ร่วงพัดมาที่เสื้อผ้าของแขกผู้โดดเดี่ยวเช่นตัวกวีที่อยู่เฝ้าเห็นต่างถิ่นให้ต้องหนาวสั่นอยู่เพียงลำพัง (Chen, 1990, p. 11)

- (2) 池上秋又来，荷花半成子。ฤดูใบไม้ร่วงมาเยือนสระอีกครั้ง ดอกบัวกลายเป็นเมล็ดบัวไปครึ่งหนึ่ง
朱颜易销歇，白日无穷已。ใบหน้างดงามรวดเร็ว กลางวันยาวนานไร้สิ้นสุด
人寿不如山，年光忽于水。อายุชั้ยคนไม่เท่าภูเขา กาลเวลาไหลผ่านดุจสายน้ำ
青芜与红蓼，岁岁秋相似。หญ้าเขียวกับต้น hongliao ทุกฤดูใบไม้ร่วงล้วนคล้ายคลึงกัน
去岁此悲秋，今秋复来此。ปีก่อนเป็นฤดูใบไม้ร่วงที่เศร้าสร้อย ฤดูใบไม้ร่วงปีนี้ก็เป็นเช่นเดียวกัน
白居易《早秋曲江感怀》(YDQTS 432/22)

บทกวี Zao qiu Qu jiang ganhuai (早秋曲江感怀) ที่ประพันธ์โดย Bai Juyi มีการบรรยายถึงทิวทัศน์บริเวณสระ Qujiang (曲江池) ซึ่งดอกบัวในสระกว่าครึ่งได้กลายเป็นฝักบัวที่เต็มไปด้วยเมล็ดบัวแล้ว ทำให้รู้สึกถึงความอ้างว้างของฤดูใบไม้ร่วงขึ้นมาว่าไร จากนั้นกวีก็ชี้ให้เห็นความเป็นจริงที่สวนทางกันระหว่างความงามที่เลือนหายไปโดยง่ายตายและอายุชั้ยคนเราที่ยั่งยืนดังภูผา กับวันเวลาที่ไม่เคยหยุดนิ่งกับที่และกาลเวลาที่ผ่านไปไวดุจสายน้ำไหล แม้ทัศนียภาพในฤดูใบไม้ร่วงที่มีวัชพืชปรากฏขึ้นตามริมน้ำและความเหงาเศร้าที่มาพร้อมกับฤดูดังกล่าวจะเวียนซ้ำเหมือนเดิมในแต่ละปี แต่ปีแล้วปีเล่าผู้คนกลับแก่ตัวลงไม่เหมือนเดิม (Chen, 2022, p. 86)

ในส่วนของความรู้สึกหมดหนทางหรือจิตใจต่อสภาพที่เป็นอยู่ของตัวเองในขณะนั้น มีกวีหลายคนที่มีรู้สึกจนใจทำอะไรไม่ได้กับสภาพการณ์ของตนเองในขณะนั้น เพราะแม้จะเป็นคนมีความสามารถ แต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนหรือให้โอกาสแสดงฝีมือในราชการอันเนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น ถูกผู้มีอำนาจกีดกัน ถูกลดชั้นขุนนางย้ายไปอยู่ต่างถิ่น จำต้องลาออกจากราชการเพราะเจ็บป่วยหรือชราภาพ เป็นต้น ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

- (1) 碧荷生幽泉，朝日艳且鲜。บัวสีมรกตโตในธารน้ำพุเงียบสงบ ตะวันเช้าส่องงามสดใส
秋花冒绿水，密叶罗青烟。ฤดูใบไม้ร่วงดอกผุดขึ้นจากน้ำเขียว ใบแน่นขนดโอบล้อมหมอกควัน
秀色空绝世，馨香为谁传。งามดั่งสิ่งสะท้านโลก ส่งต่อกลิ่นหอมให้แก่ผู้ใด
坐看飞霜满，凋此红芳年。นั่งมองเกล็ดน้ำค้างปลิวทั่ว ช่วงบานสะพรั่งร่วงโรยลง
结根未得所，愿托华池边。ฝังรากไม่ถูกที่ หวังเติบโตในสระหรรษา
李白《古风》(YDQTS 161/17)

บทกวี Gu feng (古风) ที่ประพันธ์โดย Li Bai มีการใช้อุปลักษณ์เปรียบตนเองเป็นดอกบัวในธารน้ำพุเงียบสงบที่อยู่ห่างไกล เปรียบราชสำนักเป็นสระน้ำหรรษา ด้วยเหตุที่ตนเองเป็นผู้มีความสามารถแต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนยอมรับและใช้งาน จึงได้แต่ทอดถอนใจที่ถูกกละเลยจากราชสำนัก ไม่อาจแสดงฝีมือความสามารถของตนในตอนนั้น และต้องปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ (Sun & Yu, 1989, p. 80)

- (2) 浮香绕曲岸，圆影覆华池。กลิ่นหอมวนเวียนรอบฝั่งเขื่อนคดเคี้ยว เงากลมของใบบัวทอดคลุมสระงาม
常恐秋风早，飘零君不知。มักหวั่นเกรงที่ลมฤดูใบไม้ร่วงมาเร็ว ร่วงโรยไม่มีคนทราบ
卢照邻《曲池荷》(YDQTS 42/53)

บทกวี Qu chi he (曲池荷) ที่ประพันธ์โดย Lu Zhaolin (卢照邻) แม้จะแสดงถึงความกังวลที่ลมฤดูใบไม้ร่วงมาเร็วเกินไปเพราะจะทำให้ดอกบัวร่วงโรยไปก่อนที่จะมีใครได้ชื่นชม แต่ที่จริงแล้วเป็นการแสดงความเสียใจต่อตัวกวีเองโดยอ้อม เนื่องจากบทกวีนี้เขียนขึ้นในช่วงที่ผู้ประพันธ์ต้องลาออกจากตำแหน่งราชการเพราะความเจ็บป่วย ดังนั้นแม้เขาจะมีความรู้ความสามารถ แต่ด้วยสุขภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวย จึงไม่มีโอกาสแสดงฝีมือในทางราชการอีกต่อไป โชคชะตาที่กวีต้องสูญเสียโอกาสแสดงความสามารถเร็วกว่ากำหนดก็ไม่ต่างจากดอกบัวที่ร่วงโรยไปก่อนที่จะมีคนจะได้มีโอกาสชื่นชม กวีทำได้เพียงปลงอนิจจัง ทอดถอนใจด้วยความหดหู่ใจ (Cheng, 2006, p. 59)

4.3.3 จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหวนคะนึ่งถึง

การพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก ทั้งจากเป็นและจากตาย เป็นเรื่องธรรมดาโลกที่ไม่มีใครหนีพ้น สำหรับกวีจีนบางคนที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว เมื่อได้พบเจอทิวทัศน์ธรรมชาติที่มีดอกบัวเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ ก็อาจเป็นเหมือนสิ่งเร้าหรือเหตุปัจจัยกระตุ้นให้หวนระลึกถึงความทรงจำในอดีตหรืออิริยาบถที่ผ่านไปแล้วตามกาลเวลา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่รัก เรื่องในอดีตต่าง ๆ ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

- (1) 树绕池宽月影多, ต้นไม้ล้อมรอบสระน้ำกว้างเงาพระจันทร์มากมาย
村砧鸣笛隔风萝。 เสียงตีไม้ซักผ้าในหมู่บ้านและเสียงขลุ่ยในป้อมดินคั่นด้วยเถาวัลย์ลอยตามลม
西亭翠被余香薄, ผ้าห่มสีเขียวมรกต ณ ศาลาตะวันตก เหลือกลิ่นหอมจาง ๆ
一夜将愁向败荷。 นำความทุกข์ตรมเศร้าใจมาแบกรับไว้ร่วมกับบัวโรยตลอดราตรี
李商隐《夜冷》(YDQTS 541/14)

บทกวี Ye leng (夜冷) ที่ประพันธ์โดย Li Shangyin เขียนขึ้นเพื่อไว้อาลัยให้แก่ภรรยาของตนเองที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อกลับมาถึงศาลาตะวันตก (西亭) ที่อยู่ในบ้านเก่าของพ่อตาในเมือง Luoyang (洛阳) ก็ได้เห็นภาพยามค่ำคืนรอบสระบัวที่คุ้นตา ได้ยินทั้งเสียงตีผ้าบนทั่งหินและเสียงขลุ่ยที่คุ้นหูในหมู่บ้าน ได้สัมผัสผ้าห่มที่ภรรยาเคยใช้นานแล้วแต่ยังคงได้กลิ่นหอมจาง ๆ ที่เหลืออยู่ ทำให้กวีรู้สึกใจสลายเนื่องจากรู้ว่าภรรยาได้จากไปแล้วชั่วชีวิต ไม่มีใครมาตีไม้ซักเสื้อผ้าให้ตอนดึก ๆ อีกต่อไปแล้ว เสียงขลุ่ยที่เศร้าสร้อยก็ยิ่งทำให้ทิวความคิดถึงภรรยามากขึ้น แต่ก็ทำอะไรอื่นได้ไม่ได้นอกจากแบ่งปันความโศกเศร้าไม่รู้จบร่วมกับดอกบัวที่โรยราในสระน้ำ (Yang & Ji, 2005, p. 254)

- (2) 山光忽西落, 池月渐东上。เงาตะวันตกข้างเขาลับฟ้าทางตะวันตก จันทร์ค่อย ๆ ขึ้นเหนือสระตะวันออก
散发乘夕凉, 开轩卧闲敞。สยายผมรับลมเย็นยามค่ำคั่น เปิดหน้าต่างนอนลงที่กว้างและสงบ
荷风送香气, 竹露滴清响。ลมส่งกลิ่นหอมดอกบัวมา น้ำค้างหยดกระทบใบไม้เสียงสดใส
欲取鸣琴弹, 恨无知音赏。นึกอยากหยิบพิณติดบรรเลง น่าเสียดายที่ไร้ผู้รู้ใจมาชื่นชม
感此怀故人, 中宵劳梦想。ถอนหายใจระลึกถึงสหายเก่า เผาคะนึ่งถึงในฝันทั้งคืน
孟浩然《夏日南亭怀辛大》(YDQTS 159/19)

บทกวี Xiari Nanting huai Xin Da (夏日南亭怀辛大) ที่ประพันธ์โดย Meng Haoran ได้กล่าวถึงบรรยากาศท่ามกลางธรรมชาติที่รื่นรมย์ในค่ำคืนฤดูร้อนหนึ่ง ขณะที่กำลังรู้สึกสบายทั้งกายใจและนึกอยากหยิบพิณขึ้นมาตีบรรเลงเพื่อความสุนทรีย์เท่านั้น ก็ให้เสียดายที่ไร้สหายรู้ใจมาชื่นชมเสียงพิณ ได้แต่ทอดถอนใจ ออดหวนคิดถึงสหายเก่าที่ชื่อ Xin Da (辛大) ไม่ได้ (ในที่นี้อาจหมายถึงคนบ้านเดียวกันกับกวีที่ชื่อ Xin E (辛谔) ซึ่งมักจะมาคลายร้อนที่ Nanting (南亭) ในฤดูร้อนเสมอ และนัดพบกับกวีเพื่อดื่มสุราและบรรเลงพิณกัน) แต่ก็ทำได้แค่เพียงใช้เวลาทั้งคืนคิดถึงสหายผู้นั้นในความฝันเท่านั้น (Xiao et al., 1983, pp. 77-78)

- (3) 故乡遥, 何日去。 บ้านเดิมอยู่ห่างไกล เมื่อใดจะได้กลับไป
家住吴门, 久作长安旅。 บ้านอยู่ที่ Wumen แต่อยู่อาศัยในฉางอันระยะยาว
五月渔郎相忆否, ในเดือนห้าเพื่อนชาวประมงจะคิดถึงข้าหรือไม่
小楫轻舟, 梦入芙蓉浦。 พายเรือลำน้อย ฝันว่าล่องเข้าสู่ธารที่เต็มไปด้วยดอกบัว
周邦彦《苏幕遮·燎沉香》(QSC 124)

บทกวี Liao chenxiang (燎沉香) ในท่วงทำนองลำนำชื่อว่า Su mu ze (苏幕遮) ที่ประพันธ์โดย Zhou Bangyan (周邦彦) บรรยายความคิดถึงบ้านเดิมที่ Wumen (吴门) ในเจียงหนานออกมาตรง ๆ เนื่องจากกวีได้มาอยู่อาศัยที่เมืองหลวงฉางอัน (ซึ่งในตอนนี้ถูกยึดมาใช้แทนเมืองหลวง Bianjing (汴京) ของราชวงศ์ซ่งเหนือ) เป็นเวลานานแล้ว แม้การกลับสู่บ้านเดิมจะยังไม่สามารถเป็นจริงได้ในเวลานั้น แต่ในความฝันกวีได้เห็นตัวเองกำลังนั่งพายเรืออยู่ในเรือเล็กแล่นผ่านเข้าไปในลำธารสายแยกที่เต็มไปด้วยดอกบัวบาน (Xia et al., 2003, p. 710)

ในที่นี้อาจสรุปได้ว่า การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึก กวีจีนจะผสมผสานดอกบัวเข้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบรรยายทิวทัศน์ในภาพรวม มิใช่การกล่าวเฉพาะเจาะจงถึงดอกบัวแต่อย่างใด อารมณ์ความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบที่สะท้อนออกมาก็มีให้เห็นค่อนข้างหลากหลาย ทั้งในยามสุขสบายรื่นรมย์ หรือในยามหดหู่เจ็บเหงาเศร้าใจ ขึ้นอยู่กับความเป็นปัจเจกชนของกวีแต่ละคน รวมทั้งประสบการณ์ชีวิตกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป

5. บทสรุป

จากการศึกษาจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนเพื่อดูว่าใช้สื่อความเกี่ยวกับอะไรหรือสิ่งใดบ้าง พบว่าการสร้างจินตภาพดอกบัวสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2. การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาทิวทัศน์ธรรมชาติ และ 3. การสร้างภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึก

ในการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล กวีได้ใช้ดอกบัวสื่อความถึงคุณลักษณะของสตรีและบุรุษทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในสังคมจีนสมัยโบราณ ในกรณีของสตรี นอกจากการใช้ดอกบัวเปรียบกับรูปลักษณ์ความงามทั้งที่เป็นภาพองค์รวมและภาพเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของสตรีแล้ว ยังมีการนำดอกบัวมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ดีงาม ความเชื่อสัตย์ภักดี และความมีใจแน่วแน่ไม่เปลี่ยนใจของสตรี ในกรณีของบุรุษ นอกจากการใช้ดอกบัวเปรียบกับรูปลักษณ์ของบุรุษในวงค่อนข้างจำกัดแล้ว ยังได้นำดอกบัวมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นวิญญาณูชนที่บริสุทธิ์สูงส่งไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ทางโลกมากเกินไป มีความจริงใจไม่เสแสร้ง

ตารางที่ 5 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในกวีนิพนธ์โบราณจีนโดยสรุป

การสื่อความหมาย		จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะของสตรี	จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้อง กับคุณลักษณะของบุรุษ
การสื่อความในแง่รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทาง กายภาพหรือในเชิงรูปธรรม ที่สังเกตได้จากภายนอก	การสื่อถึงภาพ องค์รวม	รูปลักษณ์หรือความงามทาง กายภาพที่เป็นภาพองค์รวมใน เชิงรูปธรรมของสตรี	การเลือกใช้คำศัพท์และการ กล่าวอ้างถึงบุคคลหรือเรื่องราว ในอดีต ได้แก่ 六郎 และ 莲幕 ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับดอกบัวใน การสื่อถึงบุรุษ

การสื่อความหมาย		จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะของสตรี	จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้อง กับคุณลักษณะของบุรุษ
	การสื่อถึงภาพ เฉพาะส่วนใด ส่วนหนึ่ง	มีการสื่อถึงใบหน้าและแก้มของ สตรี	ไม่นิยมใช้ดอกบัวในการสื่อภาพ เฉพาะส่วนของบุรุษในการชม โฉมเท่าใดนัก
การสื่อความในแง่ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในเชิง นามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมที่สะท้อนผ่านแนว ประพฤติปฏิบัติในสังคม วัฒนธรรมจีน		การใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ ของความบริสุทธิ์ดีงาม ความ ซื่อสัตย์ภักดี การรักษา พรหมจรรย์ และความมีใจแน่ว แน่นไม่เป็นอื่นของสตรี	การใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ ของความเป็นวิญญูชนที่บริสุทธิ์ สูงส่ง ไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ทาง โลกมากเกินไป มีความจริงใจ ไม่เสแสร้ง

ในการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาทิวทัศน์ธรรมชาติ บทกวีจีนมีการบรรยายภาพดอกบัวในช่วงเวลา ฤดูกาล หรือสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป ทำให้ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ถึงความงามตามธรรมชาติของดอกบัวในหลากหลายแง่มุม เช่น ดอกบัวแดงยามบานสะพรั่งทั่วทะเลสาบในช่วงฤดูร้อน ดอกบัวกลางสายฝนในช่วงฤดูใบไม้ร่วง ดอกบัวขาวที่บานสะพรั่งในช่วงกลางคืน เป็นต้น

ตารางที่ 6 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาทิวทัศน์ธรรมชาติในกวีนิพนธ์โบราณจีนโดยสรุป

-เป็นที่สังเกตได้ว่าการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการพรรณนาธรรมชาติในบทกวีจีน โดยมากจะกล่าวถึงดอกบัวที่มีสีแดงและสีขาวเป็นสำคัญ
-มักจะพรรณนาถึงดอกบัวในลักษณะที่เชื่อมโยงกับฤดูกาลอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราวเดือน 6 ยามดอกบัวบานสะพรั่งอันเป็นช่วงฤดูร้อนของจีน และในราวเดือน 9 ยามดอกบัวเริ่มที่จะร่วงโรยเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูใบไม้ร่วง

ในการสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึก ภาพดอกบัวที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบรรยายฉากทัศน์หรือภูมิทัศน์ต่าง ๆ ในบทกวีจีน อาจทำให้กวีบังเกิดความรู้สึกแตกต่างกันไป บางกรณีอาจสื่อถึงความสดชื่น เย็นสบาย สงบสบายทั้งกายใจยามได้สัมผัสกับธรรมชาติ บางกรณีอาจสื่อถึงความรู้สึกหม่นหมองทางหรือจนใจ ทั้งต่อการผ่านไปอย่างรวดเร็วของกาลเวลาและความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนของชีวิต และต่อสภาพที่เป็นอยู่ของตนเองในขณะนั้น บางกรณีอาจสื่อถึงความรู้สึกหวนคะนึงถึง ไม่ว่าจะเป็นการถวิลหาบุคคลที่รักเช่น ภรรยา คนรัก สหาย หรือการหวนระลึกถึงเรื่องในอดีตที่ผ่านมา เช่น ชีวิตในอดีต สถานที่ในอดีต ฯลฯ

ตารางที่ 7 การสร้างจินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับการสื่ออารมณ์ความรู้สึกในกวีนิพนธ์โบราณจีนโดยสรุป

จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก สงบสบายทั้งกายใจเมื่อได้สัมผัสกับ ธรรมชาติ	-ชื่นชมภาพทิวทัศน์ธรรมชาติดังกล่าวผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทั้งการ มองเห็น ได้ยิน หรือดมกลิ่น -มักจะเป็นการชื่นชมภาพทิวทัศน์ธรรมชาติที่มีการเว้นระยะอยู่บ้าง อาจจะ มีการใช้สุราเป็นเพื่อนเคียงข้างในบางครั้ง
จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก หม่นหมองหรือจวนใจ	-ความรู้สึกหม่นหมองหรือจวนใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา เป็นความรู้สึกสะท้อนใจกับการผ่านไปอย่างรวดเร็วของกาลเวลาและความ เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนของชีวิต
	-ความรู้สึกหม่นหมองหรือจวนใจต่อสภาพที่เป็นอยู่ของตัวเองในขณะนั้น เป็นความรู้สึกจวนใจทำอะไรไม่ได้กับสภาพการณ์ที่ตนเองเผชิญอยู่ใน ขณะนั้น ได้แต่ทอดถอนใจที่ไม่ได้รับโอกาสให้แสดงฝีมือความสามารถของ ตนเองอันเนื่องมาจากหลาย ๆ สาเหตุ และต้องปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดย เปล่าประโยชน์
จินตภาพดอกบัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก หวนคะนึงถึง	-การหวนระลึกถึงบุคคลที่รัก ถวิลหาสามี/ภรรยา หญิง/ชายคนรัก สหายเก่า
	-การหวนระลึกถึงเรื่องในอดีต เช่น ชีวิตในอดีต บ้านเดิมหรือสถานที่อยู่เก่า แม้กระทั่งบ้านเกิดเมืองนอน

ส่วนกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการสร้างจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีน พบว่านอกจากความเปรียบ อุปลักษณ์
อุปมา ที่ปรากฏใช้ค่อนข้างบ่อยแล้ว ยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ เช่น โวหารเกินจริง การเล่นคำ การใช้ถ้อยคำคู่ขนาน
การกล่าวอ้าง การใช้สัญลักษณ์ เป็นต้น

สำหรับผลการศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นภาพรวมของจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณจีนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย
จะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาพรวมของจินตภาพดอกบัวในกวีนิพนธ์โบราณไทยที่จะศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับต่อไปใน
งานวิทยานิพนธ์ เพื่อจะได้ทราบว่าจินตภาพดอกบัวที่ปรากฏใช้ในกวีนิพนธ์โบราณของทั้งจีนและไทยนั้นมีความเหมือน
และความต่างกันหรือไม่ อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Cholthira Satyawadhna ชลธิรา สัตยาวัดนา. (1987). *Phachong thoi roirang* พงงถ้อยร้อยเรียง [Carefully crafted words]. Pla Tapian Publishing.
- Kulap Mallikamas กุลลาบ มัลลิกะมาส. (1976). *Wannakhadi Thai* วรรณคดีไทย. [Thai literature]. Ramkhamhaeng University.
- Nittaya Kaewkallana นิตยา แก้วคัลณา. (2008). *Kan suepsan chintaphap phua sadaeng khupriap nai kawiniphon Thai* การสืบสรรค์จินตภาพเพื่อแสดงคู่เปรียบในกวีนิพนธ์ไทย [The creative perpetuation of the Images to show the contrast in Thai poetry]. *Vannavidas วรรณวิทัศน์* [Vannavidas], 8 (November), 1–40.
- Rachabanditayasathan ราชบัณฑิตยสถาน. (2002). *Potchananukrom sap wannakam Aungkrit-Thai* พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย [Dictionary of English–Thai literary terms]. Rachabanditayasathan.
- Rachabanditayasathan ราชบัณฑิตยสถาน. (2013). *Potchananukrom chabap Rachabanditayasathan* พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน [Royal Institute Dictionary] (3rd ed.). Rachabanditayasathan.

ภาษาต่างประเทศ

- Brooks, P., Nisbet, H. B., & Rawson, C. J. (2005). *The Cambridge history of literary criticism* (8th ed., R. Selden, Ed.). Cambridge University Press.
- Chen, J. H. (1990). Zhongguo lidai yong lianhe shi chutan 中国历代咏莲荷诗初探 [A preliminary study on lotus-chanting poems throughout Chinese past dynasties]. *Shaoguan xueyuan xuebao* 韶关学院学报 [Journal of Shaoguan University], (4), 8-16.
- Chen, J. H. (2022). *Bai Juyi shiren zhi pinwei yanjiu* 白居易诗人之品味研究 [A study on the taste of the poet Bai Juyi]. Wanjuanlou chubanshe.
- Chen, W. (2017). Lang qie zhi bi—Lun gudian aiqing shi de yizhong shuqing moshi. Gudian wenxue zhishi 郎妾之比——论古典爱情诗的一种抒情模式 [Comparison between young men and women -- On a lyrical mode of classical love poetry]. *Gudian wenxue zhishi* 古典文学知识 [The Knowledge of Classical Literature], (6), 38–45.
- Cheng, M. Y. (2006). Gushi zhong de “hehua” yixiang 古诗中的“荷花”意象 [The image of “lotus” in ancient poetry]. *Xin yuwen xuexi* 新语文学学习 [New Chinese Study], (Z1), 58-59.
- Cihai 辞海. (n.d.). Shige 诗歌. In *Cihai liban shujuku* 辞海历版数据库. Retrieved April 29, 2024, from <http://chlb.cishu.com.cn/Entry/6/61504f113cf942a991e953939d71f0c7>
- Cuddon, J. A. (2004). *A dictionary of literary terms and literary theory* (4th ed.). Penguin.
- Du, H. Y. (2017). Qianxi Bai Juyi shige zhong de “lian” yixiang 浅析白居易诗歌中的“莲”意象 [A brief analysis of the image of "lotus" in Bai Juyi's poems]. *Huaibei zhiye jishu xueyuan xuebao*, [Journal of Huaibei Vocational and Technical College], 16(2), 86–88.

- Ge, M. J. (2012). *Gudian wenxue zhong furong de shenmei yixiang tanxi* 古典文学中芙蓉的审美意象探析 [An analysis of the aesthetic image of lotus in classical literature] [Master's thesis, Shandong Normal University].
- Guo, G. (1982). *Lu You zhuan* 陆游传 [Biography of Lu You]. Zhongzhou shuhuashe.
- Guo, R. M. (2007). *Song qian shige zhong lianhua wenxue yixiang yanjiu* 宋前诗歌中莲花文学意象研究 [A Study on the literary imagery of lotus in poetry before the Song dynasty] [Master's thesis, Nanjing Normal University].
- Hanyu cidian 汉语词典. (n.d.). Shige 诗歌. In *Shige de jieshi* 诗歌的解释. Retrieved April 29, 2024, from <https://cd.hwxnet.com/view/ggeibdfbnmcpfolm.html>
- Li, J. B. (2012). *Wang Wei shi xuan* 王维诗选 [Selected Poems of Wang Wei]. Zhongzhou guji chubanshe.
- Li, W. L. & Liu, W. Z. (1990). *Gudai yonghua shici jianshang cidian* 古代咏花诗词鉴赏辞典 [Dictionary of ancient flower-chanting poetry appreciation]. Jilin daxue chubanshe.
- Lu You hehua shi liu shou shangdu: You xian cuigai hongzhuang ju, hekuang renyan si Liu Lang 陆游荷花诗六首赏读：犹嫌翠盖红妆句，何况人言似六郎 [On reading and appreciation of Lu You's six lotus poems: It's like being disgusted by the phrase 'green cover, red makeup', let alone how one's referring to being similar to Liu lang]. (2021, July 5). Tengxun Wang. Retrieved April 29, 2024, from <https://news.qq.com/rain/a/20210705A0C3NI00>
- Lu, Z. W. (1992). *Gudai shici diangu cidian* 古代诗词典故辞典 [Dictionary of allusions in ancient poetry]. Tianjin renmin chubanshe.
- Mao, G. F. (1987). *Songren qijue xuan* 宋人七绝选 [Selection of seven-character quatrain poems by people of the Song dynasty]. Shumu wenxian chubanshe.
- Olderr, S. (2012). *Symbolism: A comprehensive dictionary* (2nd ed.). McFarland.
- Ollila, B. & Jantas, J. (2006). *The definition of poetry*. SAGE Publications.
- Pan, B. Q. (1989). *Quan Tang shi jinghua fenlei jianshang jicheng* 全唐诗精华分类鉴赏集成 [A compendium of the Complete Tang Poems' quintessence classification appreciation]. Hehai daxue chubanshe.
- Parini, J. (1981). Emerson and Frost: The present act of vision. *The Sewanee Review*, 89(2), 206–227.
- Pound, E. (1913). A few don'ts by an imagiste. *Poetry*, 1(6), 200–206.
- Qi, L. D. (2008). *Wenxin diaolong jiaozhu tongyi* 文心雕龙校注通译 [Wenxin Diaolong annotated and completed translation]. Shanghai guji chubanshe.
- Qian, B. C. (1988). *Guwen guanzhi xin bian* 古文观止新编 [New edition of Guwen Guanzhi]. Shanghai guji chubanshe.
- Shi, X. L. (2011). *Lianhua yixiang de yanbian yu zhongxue yuwen jiaocai zhong lian wenhua de meili* 莲花意象的演变与中学语文教材中莲文化的魅力 [The evolution of lotus imagery and the charm of lotus culture in middle school Chinese textbooks] [Master's thesis, Central China Normal University].

- Sun, Y. K. & Yu, X. H. (1989). *Zhongguo lidai yong hua shici jiashang cidian* 中国历代咏花诗词鉴赏辞典 [Dictionary of flower-chanting poetry appreciation throughout Chinese past dynasties]. Jiangsu kexue jishu chubanshe.
- Teggihalli, P. B. (2021). *Literary criticism and creation*. Prowess Publishing.
- Wu, X. R., et al. (1992). *Han Wei Liuchao shi jiashang cidian* 汉魏六朝诗鉴赏辞典 [Dictionary of Poetry Appreciation in Han, Wei, and Six Dynasties]. Shanghai cishu chubanshe.
- Xia, C. T., et al. (2003). *Song ci jiashang cidian: Di yi ce* 宋词鉴赏辞典：第一册 [Dictionary of Song Ci Appreciation, Volume 1]. Shanghai cishu chubanshe.
- Xiao, D. F., et al. (1983). *Tang shi jiashang cidian* 唐诗鉴赏辞典 [Dictionary of Tang Poetry Appreciation]. Shanghai cishu chubanshe.
- Xu, J. Q. (2008). Jie bu kai de dongfang wenhua qingjie -- Lun Yu Guangzhong aiqing shi zhong “lian” de yixiang 解不开的东方文化情结——论余光中爱情诗中“莲”的意象 [The unresolved oriental cultural complex -- On the Image of "lotus" in Yu Guangzhong's love poems]. *Liuzhou shizhuan xuebao* 柳州师专学报 [Journal of Liuzhou Teachers college], 23(5), 28–30.
- Yang, C. Q., & Ji, X. H. (2005). *Zhong Wan Tang shuqing shi xuan* 中晚唐抒情诗选 [Selected lyrical poems of the Middle and Late Tang Dynasty]. Nanhai chuban gongsi.
- Yuan, J. (2008). “Feng” lei shi xin jie 《风》类诗新解 [A new interpretation of poetry in the "Feng" category]. Hunan renmin chubanshe.
- Yuan, X. P. (2009). *Zhongguo shige yishu yanjiu* 中国诗歌艺术研究 [A study on the art of Chinese Poetry]. Beijing daxue chubanshe.
- Zhang, C. X. (2017). *Zhongguo chuantong wenhua zhong lian de shenmei yixiang yanjiu*. 中国传统文化中莲的审美意象研究 [A Study on the aesthetic image of lotus in traditional Chinese culture] [Master's thesis, Nanjing Forestry University].
- Zhang, W. W. (2014). *Lun lianhe yixiang zai Tangdai de fazhan yanbian* 论莲荷意象在唐代的发展演变 [On the development and evolution of lotus imagery in the Tang dynasty] [Master's thesis, China University of Petroleum].
- Zhao, Y. D. (2005). *Zhongguo diangu da cidian* 中国典故大辞典 [A Comprehensive Dictionary of Chinese Allusions]. Shanghai cishu chubanshe.
- Zhou, X. T. (2018). *Xiaotian shuo shi 3: Huru yiye chunfeng lai* 啸天说诗3——忽如一夜春风来 [Xiaotian speaking on poetry 3 -- Suddenly, like a spring breeze came overnight]. Sichuan renmin chubanshe.